

 BELIANUM

2024

Milena Lipnická

Hravé výchovno-vzdelávacie činnosti s 2-ročnými deťmi v materských školách

Metodický materiál

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

Hravé výchovno-vzdelávacie činnosti s 2-ročnými deťmi v materských školách

Metodický materiál

Milena Lipnická

 BELIANUM

2024

Pedagogická publikácia je jedným z výstupov riešenia projektu KEGA s názvom *Tvorba podporného materiálu pre skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materských školách* (projekt č. 001UMB-4/2022).

Názov: *Hravé výchovno-vzdelávacie činnosti s 2-ročnými deťmi v materských školách*
Podnázov: *Metodický materiál*

Autorka: doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD. <https://orcid.org/0000-0003-3821-5771>

Recenzenti: doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD.
PhDr. Bc. Karin Fodorová, Ph.D.

Počet strán: 62
Rok vydania: 2024
Vydanie: 1.
Formát: A 4

Vydalo: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Edícia: Pedagogická fakulta

ISBN 978-80-557-2144-6
EAN 9788055721446 /brožovaný/

ISBN 978-80-557-2145-3
EAN 9788055721453 /online/

<https://doi.org/10.24040/2024.9788055721453>

Táto publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International Licence CC BY-ND (uviedenie autora - bez odvodeného obsahu).

*Venované krásnemu dievčatku Eliške,
ktorej príbeh podnietil napísanie tohto projektu
a všetkým 2-ročným deťom v materských školách,
ktoré majú možnosť skúsiť si činnosti z tejto knižky.*

OBSAH

ÚVOD	5
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	6
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti</i>	7
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	15
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti</i>	16
ČLOVEK A PRÍRODA	21
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti</i>	22
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	25
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti</i>	26
ČLOVEK A SVET PRÁCE	29
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti</i>	30
UMENIE A KULTÚRA	35
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Hudobná výchova</i>	36
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Výtvarná výchova</i>	40
ZDRAVIE A POHYB	46
<i>Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti</i>	47

ÚVOD

Pedagogická publikácia je jedným z výstupov riešenia projektu KEGA s názvom *Tvorba podporného materiálu pre skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania dvojročných detí v materských školách* (projekt č. 001UMB-4/2022). Hlavným zámerom projektu bolo vytvoriť podporný informačno-metodický materiál pre skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania dvojročných detí v materských školách na základe výskumu. Táto publikácia je metodický materiál.

Cieľom vytvorenia publikácie bolo sprostredkovať pedagogickej verejnosti a študentom učiteľstva metodický materiál. Rozčlenený je do vzdelávacích oblastí, ktoré obsahujú kľúčové didakticko-metodické odporúčania a námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti (HVVČ) s dvojročnými deťmi v materských školách v súlade s ich vývinovými možnosťami a potrebami.

Metodický materiál obsahuje didaktické a metodické aplikácie pedagogických a psychologických teórií a výskumov, ktoré obsahuje informačný materiál vytvorený ako jeden z výstupov tohto projektu. Používaný môže byť v materských školách aj v zariadeniach pre deti do troch rokov veku. Môže prispieť ku skvalitneniu podmienok výchovy a vzdelávania detí v období batolaťa.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti s dvojročnými deťmi majú prispieť k učeniu sa detí praktickým spôsobilostiam dôležitým pre bežný život aj ďalšie vzdelávanie. Majú zároveň prispieť k zmysluplnému tráveniu času a k prežívaniu spokojnosti a radosti. Dôležitou podmienkou ich realizácie je dobrovoľné zapojenie sa dieťaťa do hrových činností na základe zaujímavej motivácie.

Pre používanie námetov hravých výchovno-vzdelávacích činností **je vhodné**:

- rešpektovať v nich dispozície a potreby dieťaťa (Fodorová, 2023);
- realizovať ich často, ale s krátkodobým trvaním;
- striedať ich počas dňa z viacerých vzdelávacích oblastí;
- prispôbovať ich záujmom detí aj denným situáciám;
- podporovať samostatnosť, zvedavosť a vynaliezavosť detí;
- vysvetľovať im postupy činností na úrovni ich porozumenia.

Ďakujem, ak používate námety z tejto knihy v pedagogickej práci. Potom jej tvorba mala význam. Určite si námety môžete dotvárať a prispôbovať deťom a môžete podľa nich tvoriť podobné. Vážim si vašu prácu s deťmi a želám vám v nej mnoho úspechov a osobnej spokojnosti.

Autorka

JAZYK A KOMUNIKÁCIA

V rozvoji jazykových a komunikačných spôsobilostí dvojročných detí je zásadné:

- dbať na láskavý, chápací a citlivý prístup,
- nadväzovať na spontánny rečový prejav dieťaťa,
- byť vzorom a pomocníkom v komunikácii,
- podporovateľom učenia sa jazykových spôsobilostí.

Pre komunikáciu je treba získať si dieťa, aby sa v nej cítilo bezpečne. Základom je usmievavé, pokojné a ústretové rozprávanie, vyššie a milé nasadenie hlasu, dieťaťu zrozumiteľné a pozitívne ladené slová a gestá. Ďalším špecifikom je *používanie spisovných zdobnenín*, čo je prirodzené, lebo sú milšie a citlivejšie, dieťa je malé, a teda aj všetko na ňom, a vidí svet z nízkej perspektívy. Zvyčajne je na zdobneniny aj zvyknuté, lebo sa mu takto prihovárajú v rodine. Maznavý prístup deformujúci obsah a výslovnosť slov samozrejme nie je vhodný. U týchto detí je dôležité:

- spájať komunikáciu a učenie sa s názorom a praktickou činnosťou,
- znížiť sa k dieťaťu mentálne aj fyzicky,
- komunikovať s ním na úrovni jeho kognitívnych a rečových schopností.

V rozvoji jazykových a komunikačných spôsobilostí dvojročných detí pomáhajú metódy, ktoré im poskytujú vzory reči v určitých činnostiach a situáciách (upravené podľa Lechta, 1995):

- *metóda komentovania* – učiteľ/ka komentuje jednoduchými vetami každodenne sa opakujúce životné situácie a dianie v triede, pričom deti majú možnosť vnímať frázy, ktoré pri nich používa aj komunikačné správanie;
- *metóda opisovania*, učiteľ/ka akoby v roli dieťaťa opisuje jeho momentálne činnosti, správanie a emócie;
- *metóda korekčnej spätnej väzby*, ak dieťa povie niečo nesprávne, alebo nevhodne učiteľ/ka ho neupozorní na chybu, ale zopakuje jeho výpoveď v spisovnej podobe;
- *metóda rozšíreného napodobňovania*, učiteľ/ka zopakuje výpoveď dieťaťa a pritom ju v primeranej miere obsahovo rozšíri;
- *metóda otázok podporujúcich alternatívne odpovede*, učiteľ/ka kladie otázky tak, aby deti čo najviac hovorili podľa seba, nemuseli správne odpovedať, či iba súhlasiť, resp. nesúhlasiť;
- *metódy pozitívnej spätnej väzby*, učiteľ/ka pozitívne (verbálne aj neverbálne) reaguje na hodnotné komunikačné prejavy dieťaťa, ktoré sú v súlade s jeho možnosťami a schopnosťami.

V rozvojovom prístupe podľa Škodovej (2007) sa osvedčil postup od zvukov k rozprávaniu:

1. *zvuky s obmenami hlasu a zvuky z reálneho života a prírody uplatňovaním modulačných činiteľov hlasu;*
2. *jednoslabičné slová odvodené zo zvukov (ham, pa, ma, hop...);*
3. *dvojslabičné slová s konkrétnym významom (mama, papa, tata, baba...);*
4. *jednoslovné a dvojslovné vety s podstatnými menami a základnými slovesami;*
5. *krátke vety (dvoj až trojslovné)* – (približne do troch rokov veku);
6. viacslabičné slová v gramaticky správnych tvaroch a ich požívanie vo vetách;
7. opis deja, zostavovanie jeho postupnosti podľa obrázkov;
8. rozprávanie jednoduchého príbehu, rozprávky, zážitku;
9. plynulé hovorenie s úpravami výslovnosti.

Zvládnutie určitej úrovne v danom postupe znamená, že je možné posunúť rozvoj jazykových a komunikačných spôsobilostí dieťaťa o úroveň vyššie.

V rozvoji jazykových a komunikačných spôsobilostí dvojročných detí je dôležité aj aktívne počúvanie hovoreného prejavu, piesní, básní a riekaniek (Borbélyová a Kyselová, 2014).

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Jazyk a komunikácia

Kukulienska, kde si bola

Metodický postup: Spievajte a ukazujte rytmus tleskaním, dupkaním, poskakovaním alebo jednoduchými pohybmi podľa obsahu piesne. Povzbudzuje deti k napodobňovaniu.

Ľudová pieseň. Klavírna úprava: Kristína Šebianová

C F C G C C C⁷ Dm F G Hdim

1. Ku - ku - lien - ka, kde si bo - la, keď tá tu - há zi - ma bo - la.
2. Se - de - la som na tom du - be, kde Ja - nič - ko dre - vo rú - be.

5 C Am Dm G C C Am Dm G C

Ha - ja - ja, ku - ku - ku, se - de - la som na bu - ku, ha - ja - ja, ku - ku - ku, se - de - la som na bu - ku.
Ha - ja - ja, ku - ku - ku, se - de - la som na bu - ku, ha - ja - ja, ku - ku - ku, se - de - la som na bu - ku.

Povedačky so zvukmi (zvieratá)

Metodický postup: Hovorte povedačky a zároveň ukazujte deťom fotografie zvierat. Môžete aj na interaktívnej tabuli. Povzbudzuje deti k napodobňovaniu zvukov.

(Autorka povedačiek: Milena Lipnická)

Mňauká malá **mačka**,
mačka mňaukačka,
mňau, mňau, mňau, mňau...

Bé, bé, bé bečí **ovečka**,
že ju baran nepočká.
Bé--, bé--, bé-- na pašu ideme.

Ďobe, ďateľ ďobe, **ďob, ďob**,
ďobe **ďateľ** vyďobáva,
ďob, ďob, ďob, ďobi-ďob.

Ga-ga, ga-ga húska mladá,
gunárovi gagotala,
ga-gá, ga-gá, ga-gá...

Havko havkáč havká,
hav, hav, hav, hav Hanka,
hav, hav, hav, hav Janka.

Kačka kačká, **kač, kač, kač**,
nechce sa mi utekať,
kač, kač, kač, kač, kač...

Kozička a kozliatko
rozprávajú sa takto:
mé, mé, mé, mé, mé, mé...

Mú, mú, mú kravička,
teliatku je mamička.
Mú, mú, mú, sme spolu.

Ťapy, ťapy, ťapky,
ťapy, ťapy, ťapky,
kto má malé **labky**?

Pišť **myška** také nôty,
že by išla do roboty,
pí, pí, pí, pí, pí, pí, pí, pí...

Pí, pí, pí, pí, **kuriatko** maličké,
túli sa ku kvočke, mamičke.
Pí, pí, pí, pí, pí, pí, pí, pí...

Ssssssssss syčí **had**,
že ho nikto nemá rád,
ssssssssss nemá rád.

Strakavý **kohútik**,
od rána robí krik:
Kiki-rík, kiki-rík, kiki-rík.

Sliepočka akurát,
opakuje *kotkodák*,
kotkodák, kotkodák...

Prasiatko má zvyk,
hovoríť *kvik, kvik*.
Kvik-kvik, kvik-kvik, kvik-kvik.

Povedačky so zvukmi (veci)

Metodický postup: Hovorte povedačky a zároveň ukazujte deťom fotografie vecí. Povzbudzujte deti k napodobňovaniu zvukov, prípadne podľa obsahu aj pohybov.
(Autorka povedačiek: Milena Lipnická)

Bubnujeme na **bubon**,
bum, bum, bum, bum,
bum, bum, bom.

Tik-tak, tik-tak, idú **hodiny**,
tik-tak, tik-tak, majú zvuk iný.
Tiki-taky, tiky-tak...

Cinká, cinká malilinká,
cinká, cinká **konvalinka**.
Cink, cink, cink, cink, cink.

Cí---n, cí---n, zvoní **telefón**,
cí---n, cí---n, prenikavý tón.
Cí---n, cí---n, cí---n, cí---n.

Klope, klope **dáždik**,
na bodkavý dáždík,
klop, klop, klop, klopi-klop.

Kvap, kvap, kvap, kvapi-kvap,
kvapkajú **kvapky**
na odkvap, *kvap, kvap, kvap.*

Trúbia **autá**, *tu-tú, ta-tá,*
na ceste je zátarasa,
tu-tú, ta-tá, tu-tú, ta-tá...

Zatlieskame, podupkáme,
aj si trocha poskackáme
hop, hop, hop, hop, hop...

Ručičkami na líčka,
nakreslíme kolieska.
Jé, jé, jé, je to príjemné.

Riekanky

Metodický postup: Hovorte riekanky a ukazujte rytmus tleskaním, dupkaním, poskakovaním či jednoduchými improvizovanými pohybmi. Povzbudzujte deti k napodobňovaniu.

Haja, haja haja (ľudová)

Haja, haja, haja,
spinkaj bába moja.
Zakryjem ti rúčky,
ticho potichučky.

Haja, haja, haja,
spinkaj bába moja.
Pošúcham ti nôžku,
spinkaj ešte trošku.

Pršťečky (Milena Lipnická)

Spočítame si pršťečky.
Koľko ich máme deti?
Jeden, dva, tri ..... desať.
Môžeme sa nimi česať?

Päť prštekov (Milena Lipnická)

Jeden, dva, tri, štyri, päť,
pršťečky si zavriem v päšť.
Prštekmi si pokývame,
ručičkami zatlieskame.

Rozprávka (Katarína Lazarová)

Každá rúčka má prstíčky,
zovrieme ich do pästičky.
Bum, bum na vrátka,
to je rozprávka krátka.

Ručičky sa spolu hrajú,
roboty sa neľakajú.
Bum, bum na vrátka,
to je rozprávka krátka.

Hojdačka (Milena Lipnická)

Hojda, hojda, hojdana,
hojdanie ma uspáva.
Hojda, hojda, hojdana
a už spinkám do rána.

Fialôčka (Krista Bendová)

Ja som kvietok fialôčka,
aké nebo, také očká,
aká tráva, také šaty,
hrej ma, slnko, lúčik zlatý!

Okienko (Krista Bendová)

Urobím si okienko,
do okienka kuk,
dám si prštek na ústa,
a už ani muk!

Náušnice (Krista Bendová)

Odtrhnem si čerešničky,
urobím si náušničky.
Cingi-lingi, cingi-bom,
už mi zvonja za uchom.

Ruky, ručičky

Ruky, ruky, ručičky
máte pekné prstíčky,
máte pekné dlane,
zatlieskame na ne.

Hody (Krista Bendová)

Vozík piesku, hrnček vody,
na miešanie triesku,
budeme mať všetci hody,
pečiem koláč z piesku.

*Riekanky (zvieratká)***Zajko** (Milena Lipnická)

Skáče zajko sem a tam,
hop, hop, hop.
Z brlôžka sa vyvetrám,
hop, hop, hop.

Zajac (Krista Bendová)

Prišiel zajko na pole,
najedol sa do vôle.
Oddýchol si troška,
bežal do brlôžka.

Psík (Milena Lipnická)

Malý psík je nezbedník,
pobehuje poza krík.
Pritom kýva chvostíkom,
poslúchať si nezvykol.

Medvedica (Krista Bendová)

Mama vedie Macka, Macku,
ku potôčku na prechádzku.
Hovorí im pošušky:
– Umyjem vám kožušky!

Vtáčik (Milena Lipnická)

Vtáčik letí nad nami,
pritom máva krídlami.
Keď sa z letu unaví,
posedí na konári.

Vrana (Milena Lipnická)

Pri plote je stará brána
a na bráne čierna vrana.
Vrana kráka rýchlo bež,
za bránou je veľký pes.

Na dvore (Marta Benčaťová)

Na dvore sa kačky
naľakali mačky,
utekali plačky
do najbližšej mláčky.

Kačička

Ide, ide panáčik,
má on žltý zobáčik.
Kde vodička zurčí,
tam zobáčik strčí.

Žaba (Kliment Ondrejka; podľa
Mária Ďuríčková, 1984)

Skáče žaba po blate,
kúpime jej na gate.
Na aké? Na také,
na zelené strakaté.

Vrabček (Milena Lipnická)

Vrabček malý, skáče zjari,
skáče sem tam po konári.
Pritom hlasno čviriká,
vrabčia je to muzika.

Vrabček (Marta Benčaťová)

Čim-ča-ra-ra, čim-ča-ra,
spieva vrabček z konára.
Čim-ča-ra-ra, čim-čim-čim,
aj ja budem spievať s ním.

Pani žaba (Krista Bendová)

Pani žaba na močiari
koncertuje krásne z jari
a pán žabiak sa len hnevá,
že mu celé noci spieva.

Ježo (Krista Bendová)

Ježo, ježo, ježatý,
Čo ti treba na šaty?
„Mne sú treba iba ihly,
aby ste sa na nich pichli.“

Koník (Krista Bendová)

Mám konička bieleho,
posadím sa na neho:
„Hijó, cválaj, koník môj,
A keď poviem: *prí – tak stoj!*“

Lístoček dubový

nepadaj do vody,
voda by ťa vzala,
škoda by ťa bola,
ešte si zelený.

Básničky

Metodický postup: Čítajte deťom básničky, keď potrebujete dotvoriť/spestiť určitú situáciu.

Maličká som (Ján Čápka)

Maličká som
s pekným hlasom,
rada často spievam
sebe, ale tiež vám.
Vždy, keď pieseň
krásne znie,
srdce sa mi roztrasie.

Vrabce (Ján Čápka)

A tie vrabce
frnki-brnki,
vyleteli
z kríka trnky,
vyľakali
mladé srnky.

Pískam (Ján Čápka)

Na píšťalke fijú, fijú,
pískam peknú melódiu.
Na píšťalke piesne hrám,
tú najkrajšiu zahrám vám.

Spi bábika (František Hrubín)

Spi bábika, zatvor očká,
pozri, spí už tvoja izbietočka.
Spinká vtáčik, spinká psíček,
spinká sivý kocúriček
aj slnko spí, nevidíš?
Sníva sa mu, že už spíš.
(podľa Rusnáčková, 1981).

Rúčky moje (Ján Noha)

Rúčky moje, rúčky tvoje,
každý máme rúčiek dvoje.
Hádaj, hádaj, maličký,
kto má tiež dve ručičky?
To je predsa ľahké, mama!
Hádaj, uhádneš aj sama!
(preložila Krista Bendová; podľa
Rusnáčková, 1981).

Počtár (Krista Bendová)

Jeden, dva, tri, štyri, päť.
Spočítam si všetko hneď:
päť prštekov na ruke,
päť kvietočkov na lúke,
päť guľôčok v jednej jamke,
utekajme k našej mamke.
Jeden, dva, tri, štyri, päť,
už to vieme naspamäť.

Každé ráno (Teofil Macejka;
podľa Mária Ďuríčková, 1984)

Každé ráno, každý deň
želáme si: Dobrý deň!

Každý večer, každú noc,
želáme si: Dobrý deň!

Ja mám mamu (Mária
Rázusová-Martáková; podľa Mária
Ďuríčková, 1984)

Ja mám mamu, mamičku,
ráno varí kávičku,
izbu riadi, perie šaty,
ja mám mamu, poklad zlatý.

Kuchárka (Ernest Petřík; podľa Mária
Ďuríčková, 1984)

Meliem, meliem, meliem máčik,
na buchtičky, na koláčik.
Vitaj tetka, vitaj strýk,
nech sa páči makovník.

Na medveďa (Kliment Ondrejka;
podľa Mária Ďuríčková, 1984)

Kto spí pod bukom,
prikrýty kožuchom? Pssst!
Ticho ísť, nebudiť!
môže to medveď byť! Pst!
Utekajte, medveď je,
ak vyskočí, všetkých zje! Hej!

Keď slnce zasvieti,
zima preč odletí.
Už letí, už letí,
radujú sa deti,
slnko pekne hreje,
na deti sa smeje.
(fudová)

Náš medveď¹ (Jozef Pavlovič; podľa
Kopinová a kol., 2004)

Pozrite sa na medveďa,
jeho farba je vždy hnedá.

Prečo má rád hnedú?
Je to farba medu.

Pohyblivý psík

Pomôcky: plyšový pohyblivý pes

Metodický postup: Vymyslíte krátky príbeh o psíkovi a porozprávajte ho deťom. Pritom držte plyšového psíka v rukách, aby ho dobre videli. Môžete ním pohybovať podľa obsahu príbehu. Deti poproste, aby napodobňovali, ako sa psík hýbe. Ukážka:

Pohyblivý psík (Milena Lipnická)

Bol raz malý psík, čo si sadol na chodník.

Bolí ma už každá noha, prechádzka je veru dlhá. (sed s vystretými nohami a s rukami na kolenách)

Prechádzky už čas sa kráti, sedieť sa mi neoplatí.

Budem kráčať radšej ďalej, rozhýbem sa po chvíli malej. (lezenie v podpore na rukách)

Aha, listy tie mám rád, pošúcham si v nich chrbát. (ľah na chrbte a prevaľovanie sa)

Nie je to však dobrý nápad, ďalej budem ešte kráčať. (lezenie v podpore na rukách)

Psík som veru malý, nízky, nevidím ja veci z výšky.

Preto si rád poradím, na labky sa postavím. (stoj znožmo, ruky zohnuté ako labky psíka)

Nie je ale státie pre mňa, nôžky ma už z toho bolia.

Trocha som aj unavený, poležím na teplej zemi. (ľah na boku)

Potom opäť vyskočím a domov rád pobežím (lezenie v podpore na rukách)

Kde je to?

Pomôcky: veci bežnej potreby a hračky podľa otázok.

Metodický postup: Okolo vecí posadíte deti. Vždy pred deti položte iba jednu dvojicu vecí.

Pýtajte sa ich otázky z dvojice. **Povzbudzujte** deti, aby na pomenovaný predmet z dvojice ukázali. Ak ukážu nesprávne, nevšímajte si to, iba otázku **zopakujte**. Určite to niektoré zvládnu.

Vyberajte dvojice, ktorých názvy sú zvukovo podobné a deti poznajú veci. Napríklad:

Kde je knižka? (dieťa ukáže na vec) *Kde je myška?* (dieťa ukáže na vec)

Kde je miska? (dieťa ukáže na vec) *Kde je myška?* (dieťa ukáže na vec)

Kde je šatka? (dieťa ukáže na vec) *Kde je šálka?* (dieťa ukáže na vec)

Kde je čiapka? (dieťa ukáže na vec) *Kde je bábka?* (dieťa ukáže na vec)

Kde je taška? (dieťa ukáže na vec) *Kde je tužka?* (dieťa ukáže na vec)

Kde je taška? (dieťa ukáže na vec) *Kde je tácka?* (dieťa ukáže na vec)

Kde sú rukavice? (dieťa ukáže na vec) *Kde sú nohavice?* (dieťa ukáže na vec)

Ktoré zvieratko počujeme?

Pomôcky: obrázky známych zvierat.

Metodický postup: Položte pred deti obrázky známych zvierat. Poproste ich, aby ukázali zviera, ktorého zvuk počujú a povedali jeho názov. Potom napodobnite zvuk zvieratá, deti povedia jeho názov a ukážu obrázok. Obmenou je, ak budú zvuky vydávať deti po jednom.

Autorka hádaniek: Milena Lipnická

Žabka

Sedí, krka v kaluži,
dobré jej sluch neslúži.
Ale vidí veľmi dobre,
hľadá mušky, že ich zhltnie.

Čo je to?

Koník

Veľká hriva, dlhý chvost,
nosí ľudí, ťahá voz.
Krásne, veľké telo má,
viete ako sa volá?

Slimák

Na chrbte si nosí dom,
keď sa zľakne,
tak sa skryje v ňom.

Čo je to?

Lopta

Hop, hop, hop, hop, hop,
skáčem až po plot.
Skákať ja viem vysoko
a zaletieť ďaleko.

Čo je to?

Krtko

Malé čierne zvieratko,
hocikde vždy zakrátko,
spraví kopček z hlíny,
tu jeden a tamto iný.

Čo je to?

Sneh

V zime padá bielučký,
na polia aj na lúčky.
Môžeme sa sánkovať,
snehuliaka vystavať.

Čo je to?

Čiapka

Pekná, teplá, vlnená,
na hlavu je robená.
Nosíme ju hlavne v zime,
niekedy ju aj stratíme.

Čo je to?

Slon

Jeho nos sa volá chobot,
urobí ním veľa robôt.
Mocné, veľké zviera je,
do diery sa neskryje.

Čo je to?

Snehuliak

Je to biely pán,
vonka mrzne sám.
Kabátik má snehový,
chodiť nevie, len stojí.

Čo je to?

Deti, uhádnite hádanky?

Metodický postup: Deťom povedzte, že budete hádať hádanky. Poproste ich, aby vám hovorili odpovede na vaše otázky. Poskytnite im ukážku odpovedania, aby porozumeli, čo od nich chcete. Otázky prispôbte skúsenostiam detí a dobre známym činnostiam, aby boli v odpovedaní úspešné. Otázky voľte najmä tak, aby deti mohli odpovedať viacerými možnosťami. Napríklad: „Čo si obúvaš na nohy?“ „Čo si dávaš na hlavu?“ „Čo si obliekaš?“ „S čím sa hráš?“ „Kde chodíme vonku?“ „Čo rád papáš?“ A iné praktické otázky.

Metodický postup: Deťom povedzte, že sa zahráte na „hádačov hádaniek“. Poproste ich, aby vám hovorili odpovede na vaše hádanky o tom, čo je okolo vás. V zadávaní opisných hádaniek sa najskôr zamerajte na veci a javy, ktoré deti dobre poznajú. Ak to zvládnu, tak môžete opisovať aj tie, ktoré sú nové, ale okolo vás a deti ich vidia. Poskytnite im ukážku hádania a odpovedania, aby porozumeli, čo od nich chcete. Napríklad:

„Je to biele a visí to pred oknom. Čo je to?“ (záclona),

„Je to na stole a sú v tom kvety. Čo je to?“ (váza),

„Mám to obuté na nohách. Čo je to?“ (papuče, topánky alebo iné),

„Je to žlté a mám to na sebe. Čo je to?“ (tričko)

„Mám to oblečené a sú na nej kvietky. Čo je to? (sukňa) A iné opisné hádanky.

Rozprávky

Pomôcky: čiapky a pomôcky na dramatizáciu rozprávky.

Metodický postup: Hrajte sa s deťmi podľa obsahu rozprávky. Sprevádzajte činnosti detí, aby mali radosť a cítili sa úspešne.

Malá rozprávka o repe

(Upravila Milena Lipnická;
podľa Františka Hrubína;
podľa Rusnáčková, 1981).

*Dedko repu zasadil,
na roľu sa posadil.
Čakal, čakal,
mráz ho ľakal,
slniečka sa bál,
na dážd' nadával.*

*Odrazu sa kopček dvíha,
repa rastie ako divá.*

*Už je veľké repisko,
von ju treba, naisto.*

*Zavolal si dedko babku
a tá zase vnučku Katku.
Málo nás je asi, snád',
treba psíka zavolať.*

*Psík dovedol mačičku,
ale takú maličkú,
preto myšku zavolali,
že na repu treba svaly.*

*Dedko chytí repu,
babka dedka,
vnučka babku,
a psík vnučku.*

*A mačička s myškou?
Chytili sa do radu.*

*Všetci repu ťahali.
Spolu mali veľa sily,
iba vodu ráno pili,
aj tak repu vytiahli.*

Červená čiapočka

(František Hrubín; podľa Rusnáčková, 1981).

*Kam červená čiapočka?
Idem podľa potôčka. A ty, vlčko, čo tu chceš?*

*Zháňam pod zub trocha trávy,
od trávy mi dobre trávi.*

*Vlčko, vlčko, neklameš? Vlci trávu nejedia.
To dievčatká nevedia!*

*Vedia pán vlk, dobre vedia,
ale odkiaľ nepovedia!
Ani náš pes trávu nerád,
radšej kosti pooberá.*

*Ja som vlk, nie pes! Ja ťa ľahko môžem zjesť!
Trávu jedz, keď ti je dobrá, máš jej plný les.*

*A čo to máš v tom košíčku?
Koláčik a kyticu. Komu nesieš košíček?*

*Starej mame, má dnes mena.
Trošku som už unavená, už je to len kúštiček.*

*Pomôžem ti, podrž sa ma!
Nie! Ja radšej pôjdem sama!*

*A čím je tvoj ocko, čím?
Nech si za ním odskočím.*

*Ocko je tu horárom,
pozná v lese každý strom.
Mám ti naňho zavolať?*

*Nemám kedy, bežím domov.
A pozdravuj starú mať!*

(Preložil Milan Rúfus)

Obrázkové čítanie

Metodický postup: Umožnite deťom, aby si podľa záujmu mohli vziať knihu, ktorá sa im páči. Vhodné je, ak si s deťmi často knihy pozeráte a čítate im texty. Povzbudzujte deti a pomáhajte im v čítaní „obrázkov“, aby rozprávali, čo na nich vidia, ale spôsobom, ako to vedia.

Ktoré slovo počuješ?

Pomôcky: bábika.

Metodický postup: Hovorte deťom slová pomaly po slabikách. Dbajte na to, aby to boli slová, ktoré sú na výslovnosť jednoduché a deti ich poznajú. Deti motivujte, napríklad:

Deťky, zahráme sa na hovoriacu bábiku, ktorá je občas zaseknutá a nehovorí dobre slová.

Počúvajte a povedzte, ktoré slovo bábika povedala.

<i>bá-bi-ka</i>	<i>pa-la-cin-ka</i>	<i>ma-mič-ka</i>
<i>bá-bov-ka</i>	<i>po-lič-ka</i>	<i>ma-čič-ka</i>
<i>bub-li-na</i>	<i>pa-lič-ka</i>	<i>ma-šlič-ka</i>
<i>hú-sat-ko</i>	<i>ku-chy-ňa</i>	<i>pa-puč-ky</i>
<i>hú-se-ni-ca</i>	<i>kú-pel-ňa</i>	<i>pan-čuš-ky</i>
<i>há-ďat-ko</i>	<i>ku-kuč-ka</i>	<i>pam-pú-šik</i>

Tlieskané slová

Metodický postup: Hovorte deťom slová a tleskajte ich po slabikách. Povzbudte deti, aby sa pridali. Dbajte na to, aby to boli slová, ktoré sú na výslovnosť jednoduché a deti ich poznajú.

Napríklad:

<i>ba-nán</i>	<i>pa-vúk</i>	<i>mam-ka</i>
<i>ba-zén</i>	<i>pam-púch</i>	<i>mač-ka</i>
<i>ba-lón</i>	<i>pa-nák</i>	<i>mac-ko</i>
<i>báb-ka</i>	<i>vo-da</i>	<i>me-no</i>
<i>bab-ka</i>	<i>va-ňa</i>	<i>mes-to</i>
<i>buch-ta</i>	<i>vá-za</i>	<i>mies-to</i>

Obmena: S deťmi tleskajte slabiky názvov častí tela, oblečenia alebo vecí, ktoré okolo seba vidia. Činnosť musí byť krátka, stačí v určitom čase len niekoľko slov.

Eliška s knižkou

(Milena Lipnická)

*Obrázková kniha,
tá je krásna, fíha.
Pozrieme si obrázky,
prečítame rozprávky.*

*Čo je tu a čo je tam?
Kuknem sa a rozprávam.*

MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

Činnosti na rozvoj matematického myslenia dvojročných detí majú súvisieť s bežným životom, ktorý aktuálne žijú. Majú byť na úrovni porozumenia toho, čo im je každodenne blízke. Loudová Stralczyńska (2016, s. 124) na základe obsahovej analýzy vzdelávacích plánov v spolkových krajinách Nemecka uviedla, že ide o „*predmatematickú výchovu*“, s čím sa stotožňujeme, aj keď používame pojmy „*matematické*“ v súvislosti s hravým učením sa dvojročným dieťaťom. Samozrejme nejde o matematiku v pravom slova zmysle, ale o rozvoj kognitívnych schopností získavaním prvotných skúseností a prežívanie radosti v takto zameraných činnostiach.

K hlavným zásadám rozvoja matematického myslenia dvojročných detí patria:

- *kognitívna primeranosť hier a činností a ich spojenie s bežným životom;*
- *používanie primeraných a bezpečných vecí a hračiek väčších rozmerov;*
- *dbanie na bezpečnosť dieťaťa v každej situácii, aj pri manipulácii s pomôckami;*
- *riešenie jednoduchých úloh a problémov, s ktorými sa často stretávajú;*
- *permanentná pomoc sprevádzajúcej osoby pri hrách a činnostiach detí.*

Základnými pomôckami pri hravom učení sa týchto detí majú byť *veci každodennej potreby*. Môžu s nimi manipulovať a pritom jednoducho komunikovať s osobou, ktorá im momentálne pomáha. Takto môžu postupne poznávať, ako veci fungujú, ako sa používajú. Zároveň môžu veci na svoj spôsob pretvárať a využívať pri tvorivom hraní sa. Činnosti na rozvoj matematického myslenia dvojročných detí môžu byť realizované tiež *s hračkami*, s ktorými sa bežne hrajú, alebo s hračkami špeciálne na to určenými (napr. Montessori, Lego). Musia byť ale výrobcom určené pre túto vekovú skupinu detí. Na počítanie do dvoch a tvorenie dvojíc sú vhodné aj *párové časti tela a oblečenia*, ktoré sa zároveň učia vnímať, predstavovať si a pomenovať.

Pri poznávaní fungovania a používania bežných vecí a hračiek sa dvojročné dieťa učí hlavne:

- *napodobňovaním,*
- *pokusom a omylom.*

Dvojročné dieťa nehľadá správne riešenia, ale potrebuje konať, hrať sa, baviť sa – byť spokojné a prežívať radosť nielen v hrových činnostiach. Učí sa aj z chýb a nezdarov, na ktoré ho netreba upozorňovať. Dôležité je pomáhať mu, motivovať ho a chváliť nielen za podarené prejavy správania a konania, ale aj za snahu skúsiť si ponúkané hrové činnosti. Aj dvojročné dieťa potrebuje postupne poznávať pravidlá, ktoré v hrových činnostiach platia, bez ktorých sa mu nebude v nich dariť, a ktorých fungovanie si môže spokojne skúšať.

Rozvoju matematického myslenia dvojročných detí napomáhajú metódy rozvoja jazykových a komunikačných spôsobilostí a *stratégie praktických činností*, v ktorých uplatňujú zmyslové vnímanie, myslenie a reč, manipuláciu a pohyb:

- *triedenie bežných vecí a hračiek podľa evidentne viditeľných znakov;*
- *priradovanie/zoskupovanie bežných vecí a hračiek, ako sa spolu používajú;*
- *ukladanie bežných vecí a hračiek podľa jednoduchého postupu s pomocou;*
- *rozhodovanie o tom, čo je skutočnosť, vyskúšaním si, uskutočnením činnosti.*

Organizácia činností na rozvoj matematického myslenia dvojročných detí môže vychádzať z *činnosti*:

- *učiteľa/ky*, ktorý/á ich pripraví, začne a deti sa pridajú, alebo sú vedené v postupe;
- *dieťaťa*, do ktorej sa učiteľ zapojí, rozvíja ju, alebo dieťaťu ponúkne ďalšiu činnosť,
- *subjektov a objektov*, ktoré deti pozorujú neplánovane – v prírode, na dvore, inde.

Situačné kontexty sú prirodzenou príležitosťou na matematické zážitky detí, napr. pri rozlišovaní evidentných znakov pozorovaných subjektov a objektov, pri priestorovej orientácii, počítaní atď. Ide o situácie a súvislosti, ktoré nemusia byť plánované a nedajú sa celkom ani predpokladať, napr. na vychádzke detividia určité zvieratá. Učiteľ/ka sa môže s nimi rozprávať o počte nôh, uší, chvostov, o typických znakoch tela, o pozorovanej aktivite, farbe, veľkosti ap.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Matematika a práca s informáciami

Papučkové pexeso

Pomôcky: papučky detí, ktoré sa budú hrať hru.

Metodický postup: Keď deti poobede oddychujú, pozbierajte ich papučky a poukladajte na jednej ploche ako pexeso. Keď prídu deti k papučkám, tak ich motivujte krátkym príbehom o malom škriatkovi, ktorý bol bosí a hľadal si papučky. Stalo sa to tak, že deťom papučky pomiešal. Deti poprosťte, aby si sadli okolo papučiek. Potom im vysvetlite, že si postupne budú hľadať svoje papučky a obujú si ich. Ostatné deti im môžu radiť, prípadne pomôcť. Ako prvé zavolajte dieťa, ktoré predpokladáte, že si nájde svoje papučky, aby bolo príkladom pre ostatné. Potom deti po jednom hľadajú svoje papučky. Ostatné deti sledujú aj radia. Pochváľte ich za úspešné nájdenie.

Papučkový rad

Pomôcky: papučky detí, ktoré sa budú hrať hru.

Metodický postup: Keď deti poobede oddychujú, pozbierajte ich papučky a poukladajte pravé papučky do radu tak, aby ku každej papučke bolo možné priložiť ľavú papučku a utvoril sa tak pár. Ľavé papučky poukladajte vedľa do koša. Keď prídu deti k papučkám, tak ich motivujte krátkym príbehom, napr. o malom škriatkovi, ktorý bol bosí a hľadal si papučky. Stalo sa ale, že si nevedel nájsť rovnaké na obe nôžky, a tak to vzdal a odišiel. Deti poprosťte, aby si sadli okolo papučiek. Potom im vysvetlite, že každé dieťa vyberie z koša jednu papučku, v rade nájde rovnakú a priloží ju k nej. Deti budú vyberať z koša papučky po jednom a budú ich prikladať k rovnakej papučke. Ostatné deti im môžu radiť, prípadne pomôcť. Ako prvé zavolajte dieťa, ktoré predpokladáte, že to urobí správne a bude príkladom pre ostatné. Keď deti utvoria rad párov papučiek, pochváľte ich a poprosťte, aby si z radu vybrali svoje papučky a obuli si ich.

Papučkový tanec

Pomôcky: papučky detí, ktoré sa budú hrať hru.

Metodický postup: Keď deti poobede oddychujú, poukladajte v priestore do kruhu toľko stoličiek, koľko je detí. Pod každú stoličku položte papučky jedného dieťaťa, aby ich bolo dobre vidieť, ale aj tak, aby sa pri hre o papučky nepotkli. Keď deti prídu k stoličkám, vysvetlite im, že sa zahráte hru na *papučkový tanec*. Spievajte pesničku, ktorú poznajú, a ktorú si momentálne vyberú. Deti chodia okolo stoličiek a spievajú podľa svojich možností. Po skončení spievania si sadnú na stoličku, pod ktorou sú ich papučky, a povedzte im: *papučky si svoje nájdem, na stoličku k nim si sadnem*. Ak sa niektoré dieťa pomýli, nechajte ich, aby si povedali samé deti, že toto sú moje papučky a tu mám sedieť ja. Podporujte ich samostatnosť a pochváľte ich za ňu. Nerozhodným deťom, samozrejme, pomôžte, alebo ich môžu navigovať aj deti. Potom si papučky môžu obuť.

Čo sa guľa?

Pomôcky: guľaté a hranaté predmety, ktoré deti poznajú z hier a bežného života (max. 10 ks).

Metodický postup: Na jednofarebnú deku alebo textíliu poukladajte guľaté a hranaté predmety, ktoré deti poznajú z hier a bežného života, napr. lopty rôznej veľkosti a materiálov, pomaranč, jablko alebo iné guľaté ovocie, ktoré máte k dispozícii, detskú stoličku, box na ukladanie vecí, veľkú kocku, hrubú knihu atď. Deťom vysvetlite, že budete spolu pomenúvať predmety a skúšať, či sa

gúľajú a sú teda guľaté. Robte to ale po jednom, aby všetky deti mohli zamerať pozornosť na jeden pomenovaný a skúšaný predmet. Motivujte ich povedačkou:

Nože (meno dieťaťa) *čo je toto?* Dieťa povie názov predmetu. *Je to guľa, čo sa guľa? Vyskúšaj!* Dieťa vyskúša a odpovie, napr. pohybmi hlavy. Nasleduje otázka: *Ozaj deti je to guľa, čo sa guľa?* Deti môžu voľne hovoriť, ak sa dieťa pomýli. Neposudzujte ich odpovede, len povedzte nakoniec správne, napr. *Áno deti, je to guľa, čo sa guľa.*

Keď je jeden, keď sú dvaja

Pomôcky: veci a hračky podľa pravidla: 3 rovnaké z jedného druhu, najviac ale 10 druhov.

Metodický postup: Na koberci rozprestrite jednofarebnú deku alebo textíliu, ktorá bude vo farebnom kontraste s vecami a hračkami, ktoré na ňu položíte. Dôležité je, aby ich deti zreteľne rozlišovali. Okolo deky nech sa posadia deti.

Do košíka si pripravte veci a hračky podľa pravidla:

3 rovnaké z jedného druhu, najviac ale 10 druhov, aby deti udržali pozornosť.

Postupne ich vykladajte na deku a pýtajte sa detí: *Keď je jeden (jedna, jedno), tak je .....*

(deti pomenujú vec alebo hračku), *keď sú dvaja (dve), tak sú .....*

Napríklad: Keď je jedno, tak je *autíčko*, keď sú dve, tak sú *autíčka*. A iné formulácie.

Deti sú takto vedené k hovoreniu podstatných mien v jednotnom a množnom čísle. Zásadou je, že môžu hovoriť, ako vedia, aj cez seba. Nevyvolávajte deti na odpovedanie. Deti nemusia správne hovoriť, ale nevšímajte si to. Určite to niektoré povedia a vy zopakujete správnu odpoveď. Napríklad: *Áno, tu je autíčko a tu sú autíčka*. A iné formulácie.

Čo je malé a čo veľké?

Pomôcky: veci a hračky podľa pravidla: 1 veľká a 1 malá z jedného druhu, najviac ale 10 druhov.

Metodický postup: Na koberci rozprestrite jednofarebnú deku alebo textíliu, ktorá bude vo farebnom kontraste s vecami a hračkami, ktoré na ňu položíte. Dôležité je, aby ich deti zreteľne rozlišovali. Okolo deky nech sa posadia deti.

Do košíka si pripravte veci a hračky podľa pravidla:

1 veľká a 1 malá vec/hračka z jedného druhu, najviac ale 10 druhov, aby deti udržali pozornosť.

Postupne ich vykladajte na deku a pýtajte sa detí:

Keď je (názov veci/hračky) *malé (malá), tak je* (názov veci/hračky) *veľké (veľká).*

Napríklad: *Keď je tento psíček malý, tak je tento pes veľký.* A iné formulácie.

Deti sú takto vedené k hovoreniu pojmov malý (malá) a veľký (veľká). Zásadou je, že môžu hovoriť ako vedia, aj cez seba. Nevyvolávajte deti na odpovedanie. Deti nemusia správne hovoriť. Nesprávne odpovede si nevšímajte. Určite to niektoré povedia a vy zopakujete správnu odpoveď, ako príklad formulácie tvrdenia.

Napríklad: *Áno, toto autíčko je malé a toto auto je veľké.* A iné formulácie.

Obmena:

Keď je veľká, tak je kačka, keď je malá, tak je čo deti? kačička

---

Keď je veľká, tak je mačka, keď je malá, tak je čo deti? mačiatko

---

Keď je veľká, tak je koza, keď je malá, tak je čo deti? kozliatko/kozička

---

Keď je veľká, tak je ryba, keď je malá, tak je čo deti? rybička

---

Keď je veľká, tak je myš, keď je malá, tak je čo deti? myška/myšička

---

Keď je veľká, tak je fľaška, keď je malá, tak je čo deti? fľaštička

---

A iné.

Ked' sa perie farebné

Pomôcky: Detské oblečenie a 4 farebné šatky/látky (vo farbách: červená, modrá, zelená, žltá).

Metodický postup: Motivujte deti rýmovačkou.

Ked' sa perie farebné (Milena Lipnická)

*Ked' sa doma prádlo perie,
tak sa triedi na farebné.
Pod'te deti pomáhať,
podľa farieb veci prať!*

*Tu položíš zelené,
tu žlté, tu červené a tu modré,
aby boli veci farbou zhodné.*

Ukazujete činnosť zároveň s hovorením povedačky. Detské oblečenie uložené, napr. v koši po jednom vyberajte a triedte podľa farieb – červené na červenú šatku, modré na modrú atď. Potom vedte deti v triedení po jednom oblečení aj v rozprávaní o tom, čo práve robia. Na záver sa rozprávajte o skúsenostiach s praním doma a zatlieskajte si, že sa triedenie na pranie podarilo.

Je to pravda?

Pomôcky: predmety bežnej potreby podľa otázok.

Metodický postup: Okolo fotografií posadte deti. Povedzte im krátku rýmovačku.

Je to pravda? (Milena Lipnická)

*Mačička vraj robí hav
a psíček zas mňau, mňau, mňau.*

*Koník jazdí na bicykli,
húsky si na kočík zvykli.*

*Že to asi nie je pravda?
Pozrime sa do zrkadla!*

Skúste deti hovoriť, ako to má ozaj byť.

Deti vedte v odpovedaní na otázky hovorením vlastných myšlienok, hoci sú aj nepravdivé. Hlavne nech uvažujú a hovoria. Ukazujte im pri tvrdeniach skutočné predmety. Napríklad naozaj psíček robí mňau? A iné otázky na rozhodovanie o pravdivosti tvrdení v rýmovačke.

Obmena:

Zuby si umývame mydlom. Je to pravda? Ako je to naozaj?

Vlasy si češeme zubnou kefkou. Je to pravda? Ako je to naozaj?

Na hlavu si dávame ponožky. Je to pravda? Ako je to naozaj?

Na oči si dávame okuliare. Je to pravda?

Ked' obedujeme, sedíme pri stole. Je to pravda?

Mlieko pijeme z taniera. Je to pravda? Ako je to naozaj?

Stôl a stolička majú nohy. Je to pravda? Kto má ešte nohy?

Čo patrí k sebe?

Pomôcky: veci bežnej potreby podľa otázok.

Metodický postup: Okolo vecí posadte deti a pýtajte sa ich na dvojice. Pri odpovedaní na otázky im pomáhajte tvoriť dvojice. Vyberajte také dvojice, o ktorých môžu rozhodovať a hovoriť podľa svojich skúseností. Napríklad:

Mikina a vešiak, patria k sebe alebo nie?

Kefka a pasta, patria k sebe alebo nie?

Tanier a lyžica, patria k sebe alebo nie?

Papier a pastelka, patria k sebe alebo nie?

Štetec a farby, patria k sebe alebo nie?

Pohár a slamka, patria k sebe alebo nie?

Tričko a nohavice, patria k sebe alebo nie?

A iné známe dvojice z okolia detí.

Kockový vlak

Pomôcky: 5 väčších kociek pre každé dieťa.

Metodický postup: Okolo kociek posadte deti. Vysvetlite im, aby si každé dieťa postavilo z kociek svoj malý vlak nie ako chce, ale tak, ako budete hovoriť a ukazovať. Ak niektoré dieťa nebude vedieť, pomôžte mu, aby bolo úspešné.

Prvá kocka – prvý vagónik.

Zoberte z kopy kociek jednu a postavte ju pred seba. Počkajte, kým to zopakujú všetky deti.

Druhá kocka – druhý vagónik.

Zoberte z kopy ďalšiu kocku a postavte ju do radu k prvej. Počkajte, kým to zopakujú všetky deti.

Tretia kocka – tretí vagónik.

Zoberte z kopy ďalšiu kocku a postavte ju do radu k prvej a druhej. Počkajte, kým to zopakujú všetky deti.

Dve kocky a je rušeň.

Zoberte z kopy ďalšie dve kocky, do každej ruky jednu a postavte ich do radu k prvej, druhej a tretej kocke. Počkajte, kým to zopakujú všetky deti.

Potom sa opýtajte každého dieťaťa: *Kam ide tvoj vlak?* Dieťa môže povedať podľa svojich predstáv.

Plný a prázdny pohár

Pomôcky: PVC poháre, veľká miska s vlažnou vodou, veľká PVC tácka.

Metodický postup: PVC poháre a veľkú misku s vlažnou vodou položte v lete vonku na trávnik. Postavte sa s deťmi okolo misky. Deti upozornite, aby vodu nepili, lebo si v nej budú močiť ručičky. Hovorte rýmovačku a konajte v zmysle jej obsahu.

1. *Dva poháre prázdne mám,* (Ukážte deťom, že sú prázdne.)
2. *vodu si v nich prelievam.* (Naberte jedným pohárom vodu a nad miskou ju prelievajte z pohára do pohára. Potom zastavte prelievanie tak, aby bol jeden pohár prázdny a druhý plný. Poháre im ukazujte a povedzte otázku.)
3. *Ktorý pohár je prázdny?* (Deti ukážu na prázdny pohár. Potom zopakujte 1. a 2. krok a deti opäť ukážu na prázdny pohár. Opäť zopakujte 1. a 2. krok a deťom položte otázku.)
4. *Ktorý pohár je plný?* (Deti ukážu na prázdny pohár. Potom zopakujte 1. a 2. krok a deti opäť ukážu na plný pohár.)

5. *Kto si to chce vyskúšať? Môže plný pohár mať.* (Deti si skúšajú činnosť a hovoria, ktorý pohár je plný a ktorý prázdny.)
6. Deťom potom umožnite hrať sa činnosť samostatne. Obmenou môže byť, že si budú nalievať vodu do pohárov položených na tácke. Budú sa s vodou hrať.

Veľa a málo

Pomôcky: flipchart, pre každé dieťa jedna hrubá zelená fixka, 1 A4 kancelársky farebný papier, 10 zelených kancelárskych papierov pokrčených do gulí.

Metodický postup: Posadíte sa s deťmi okolo veľkého papiera a rozdadíte im fixky. Motivujte ich rýmovačkou a realizujte s nimi nasledovné činnosti.

Vtáčik a hrach (Milena Lipnická)

*Bol raz jeden vták,
čo rád jedol hrach.*

Mávajte papierom prehnutým na polovicu „akože krídlami vtáka“.

*Na poli je hrachu veľa,
vtáčik si ho pooberá.*

Deti, nakreslíme hrášok? Vysvetlite a ukážte deťom kreslenie kruhov na flipchart prilepený páskou o podlahu. Pomáhajte im pri spoločnom kreslení. Potom pokračujte v rýmovačke a činnosti.

*Vtáčikovi do bruška
nezmestí sa pochúťka.
Hrachu môže málo zjesť,
bude zdravý nakoniec.*

*Málo, to sú hrášky dva?
Poďme si to vyskúšať!*

Deti, koľko je veľa a koľko je málo hrachu?

Z papierových guliek urobte pred deťmi dve skupiny napr. 7 a 3 hrášky – veľa málo a rozprávajte sa s nimi o obsahu rýmovaného príbehu. Umožnite deťom vymýšľať, čoho je veľa a málo.

Pečieme koláčiky

(Milena Lipnická)

*Vykrajujem tvary
a práca ma baví.*

*Koláčiky malé
na plech upiecť dáme.*

*A potom už vieme,
že ich všetky zjeme.*

ČLOVEK A PRÍRODA

U dvojročných detí sú hravé výchovno-vzdelávacie činnosti predmetné, námetové a situačné (Opravilová a Gebhartová, 1998). Deti postupne objavujú dostupné prírodniny, hmyz a zvieratá. Prírodné materiály predstavujú pôvodnú informáciu o svete. Pôsobia na zmysly dieťaťa svojím tvarom, povrchom, farbou, množstvom aj priestorom (Tomkuliaková a Laciková, 2015). Podľa Splavcovej a Kropáčkovej (2016, s. 53) „*deti radi využívajú materiály, ktoré môžu spracovávať rukami (piesok, blato). Radi tiež experimentujú s vodou, snehom a ľadom. Napriek určitým starostiam, plynúcim z používania týchto materiálov, je dobré dať deťom priestor na ich využitie*“.

Radostné prežívanie a učenie sa detí v hravých výchovno-vzdelávacích činnostiach môžu podporiť nasledovné procesy a pomôcky.

- *Kontextové otázky* podporujú zvedavosť, záujem a aktivitu dieťaťa, aj ho vedú k poznávaniu napr. *Čo to je? Čo sa s tým robí? Čo to má tu (na sebe)?* ap. Dobre položené otázky môžu motivovať deti k činnostiam. Zasadou je, že pre deti musia byť zrozumiteľné a zodpovedateľné (Koželuhová a kol., 2022). Primerané otázky položené vo vhodnej chvíli môžu viesť dieťa k vedomému rozmyšľaniu o tom, čo vníma, čo koná, ako sa správa (Koželuhová a Loudová Stralczyňská, 2022).
- *Prírodovedné situácie*, ktoré sú cielene pripravované, aby deti získavali nové skúsenosti s okolitou prírodou na základe zvedavosti a aktivity. Deti sa môžu veľa pýtať a vymýšľať činnosti v prírodnom prostredí. Môžu tiež spontánne pretvárať ponúkané činnosti podľa predstáv a fantázie, čím budú pre deti nové, zaujímavé a autentické.
- *Pozorovanie počasia* na pobyte vonku a jeho opisovanie vo vzťahu k premenám, prejavom a dôsledkom počasia (napr. po daždi sú mláky a mokrá pôda, čisté chodníky, zelená tráva, pekné kvety ap.) aj k vhodnému oblečeniu a správaniu (napr. keď sú blesky, silný dážď a vietor nepohybujeme sa vonku, nepôjdeme na vychádzku ap.). Zaujímavé môže byť aj pozorovanie a porovnávanie tvarov oblakov s vecami a javmi, na ktoré sa podobajú, pričom deti môžu využívať fantazijné predstavy. Dôležité je, aby si ich všímali.
- *Prírodný materiál* v prírodovednom centre – kamienky, kôra zo stromov, mach, drevka, konáriky, lístie, pôda, šušky a iné, aby deti mohli pozorovať ich vonkajšie znaky. Môžu s nimi manipulovať – triediť ich, ukladať, prekladať a z nich tvoriť hlavne podľa svojich predstáv a schopností (Lynch a Vargová, 2020). Na vychádzkach deti môžu pozorovať prírodné javy a materiály a rozprávať sa o nich.
- *Manipulácia s prírodninami* zabezpečuje špecifický kontakt detí s časťami prírody. Takto si zdokonaľujú hrubú aj jemnú motoriku a poznávajú vlastnosti prírodnín podľa hmatu, rovnováhy a polôh svojho tela. Manipulácia s prírodninami môže byť súčasťou hravých výchovno-vzdelávacích činností vo všetkých vzdelávacích oblastiach a v každej časti dňa (Tomkuliaková & Laciková, 2015).
- *Apelovanie na ochranu* prírody v rozsahu životných skúseností, vývinových možností detí a v kontexte situácií, v ktorých sa momentálne nachádzajú, napr.:
  - vytváraním prvotných návykov triedenia odpadu,
  - rozprávaním sa o dôležitosti ochrany rastlín a živočíchov v situáciách, keď sa s nimi v prírode stretnú,
  - prejavovaním údivu a radosti pri stretnutí so zaujímavými prírodninami, napr. krásne zakvitnutými kvetmi, stromami, lúkou ap.
  - vedenie detí k tomu, aby netrhali kvety, listy z kríkov, nechodili po záhonoch, upravených skalkách ap.
- *Počúvanie zvukov vtákov* na pobyte vonku spojené s pozorovaním ich činností.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Človek a príroda

Domček pre chrobáčky

Pomôcky: prírodniny, veľká taška.

Metodický postup: Na pobyte vonku zbierajte s deťmi prírodniny zo zeme a ukladajte ich do tašky (kamienky, listy, konáriky, gaštany, žalude, šušky, suchú trávu, suché kvety). Z nazbieraných prírodnín stavajte s deťmi na dvore „akože“ domček pre chrobáčky. Spoločne sa na nápaditú činnosť detí. Usmerňujte ich, aby ukladali prírodniny spoločne do jedného celku. Počas činnosti prírodniny opakovane pomenujte a rozprávajte sa s deťmi o tom, čo práve robia.

Chrobáčky

Pomôcky: fotografie 5 – 10 chrobákov alebo ich modely.

Metodický postup: Do radu na podlahu uložíme fotografie 5 – 10 chrobákov alebo ich modely, napr. lienka, roháč, pavúk, mravec a iné. Chrobáky pred deťmi pomenujte. Potom deti motivujte k činnosti rýmovačkou (Milena Lipnická):

Chrobáčky malé,
v lete lezú všade.
Keď ich niekde uvidíme,
tak ich takto prekročíme.

Užitočné chrobáčky
treba chrániť – šiky-miky.

Chutné ovocie

Pomôcky: ovocie nakrájané na väčšej tácke, to isté ovocie po jednom kuse z každého druhu, ale nenakrájané na druhej tácke.

Metodický postup: Vopred nakrájajte deťom známe druhy ovocia na kusy vhodné na jednorazové ochutnanie. Rôzne ich poukladajte na väčšej tácke. Deťom povedzte, aké druhy ovocia sú na tácke. Potom deti za radom núkajte ovocím. Keď dieťa ochutná, pomenuje ovocie, ktoré to bolo. Ak nevie povedať, tak nech ukáže na celé ovocie položené na druhej tácke. Ak dieťa nevie, pomôžte mu. Uhádnuté ovocie môžete komentovať povedačkou (Milena Lipnická):

*Tu je sladké jablčko, kotúľa sa ľahučko.
Tu je hruška zelená, len nedávno dozrela.
Tu je slivka modrá, aká je dobrá.*

Červená zelenina

Pomôcky: paradajka, reďkovka, paprika – červené druhy zeleniny – na jednej tácke nakrájaná a na druhej celá zelenina.

Metodický postup: Vopred nakrájajte zeleninu na kusy vhodné na jednorazové ochutnanie. Rôzne ich poukladajte na väčšej tácke. Deťom povedzte, aké druhy zeleniny sú na táckach. Zdôraznite, že všetky sú červené. Potom deti za radom núkajte kúskami zeleniny. Keď dieťa ochutná, pomenuje a ukáže, ktorá to bola. Ak nevie povedať, tak ukáže na celú zeleninu položenú na druhej tácke. Ak dieťa nevie, pomôžte mu.

Zelená zelenina

Pomôcky: šalát, kapusta, paprika, uhorka, kaleráb, príp. hrášok – zelené druhy zeleniny – na jednej tácke nakrájaná a na druhej celá zelenina.

Metodický postup: Vopred nakrájajte zeleninu na kusy vhodné na jednorazové ochutnanie. Rôzne ich poukladajte na väčšej tácke. Deťom povedzte, aké druhy zeleniny sú na táckach. Zdôraznite, že všetky sú zelené. Potom deti za radom núkajte kúskami zeleniny. Keď dieťa ochutná, pomenuje a ukáže, ktorá to bola. Ak nevie povedať, tak ukáže na celú zeleninu položenú na druhej tácke. Ak dieťa nevie, pomôžte mu. Uhádnutú zeleninu môžete komentovať povedačkou (Milena Lipnická):

*Kapustička so šalátom majú listy zelené.
Ochutnáme iba trošku, celú misu nezjeme.*

*Uhorka je dlhá a paprika krátká,
v šaláte sú výborné, povedala babka.*

Vajíčkové detičky

Pomôcky: fotografie kvočka s kuriatkami, kačka s káčatkami a hus s húsatkami.

Metodický postup: Povedzte deťom povedačku a následne ukážte fotografiu. Kladte deťom otázky, aby rozprávali svoje skúsenosti a predstavy o zvieratkách z vajíčka, napr. *Čo asi robia mláďatká vo vajíčku? Ako sa dostanú z vajíčka von?* Môžete to komentovať povedačkou (Milena Lipnická):

Vajíčkové detičky majú svoje mamičky.

*Na tele má perie, detičky si vedie.
Kvočka kričí, nie som sama,
mám kuriatka, už som mama!*

*Kačka sa jej prihovára,
mám káčatká, tiež som mama!*

*Húska sa k nim blíži sprava,
mám húsatká, aj ja som mama!*

Následne si môžete s deťmi spievať a pohybmi improvizovať pieseň *Ťuki, ťuki, ťukalo*.

Odkiaľ je mliečko?

Pomôcky: krabicové mlieko, pre každé dieťa hrnček.

Metodický postup: Povedzte deťom rýmovačku (Milena Lipnická). Ukážte im krabicové mlieko a rozprávajte sa s nimi na základe ich fantázie. *Odkiaľ je mlieko v krabičke?*

*Mlieko že je od kravičky?
Čuduje sa Jurko bystrý.
Z obchodu je, z krabičky,
rastú z neho detičky.*

Na tom našom dvore

Pomôcky: fotografie zvierat na interaktívnej tabuli.

Metodický postup: recitujte verše básne a podľa ich obsahu ukazujte deťom obrázky zvierat. Autorom básne je Vladimír Thiele a preložil ju Ján Anđel (1969).

Na tom našom dvore už je všetko hore.

Sliepočky i kohútik hneď od rána robia krik. (obrázok sliepky a kohúta)

Aj kuriatka maličké štebotajú mamičke. (obrázok sliepky s kuriatkami)

Moriaka to zavše hnevá, keď kohútik pekne spieva. (obrázok moriaka)

Holub volá holubienku zobkať zrnko na podstienku. (obrázok holubov)

Zajačky hlad majú, ďatelinku chrumkajú. (obrázok zajacov)

Hus si vedie húsatá žlté ako zo zlata. (obrázok husi a húsat)

Za plotom je rybníček plný malých kačičiek. (obrázok kačky s káčatami)
Keď sa pekne okúpajú, do trávy si políhajú.

Hop mačiatko k lavičke! Takto vraví mamičke:

A či musíš, mama, spať? Pod' sa s nami pohrať! (obrázok mačky s mačiatkami)

Kričal vrabec strapatý, že sú psíci chlpatí. (obrázok psíkov)

A psi na to hav-hav-hav! Ušiel vrabec, darmo vrav.

Kozliatka kričia mé-mé-mé, mamička, my už hladné sme. (obrázok kozy s kozliatkami)

Kozička bľáčí: – Pod'ťe sem, na pašu si vás zavediem!

Oslíček má veľké uši, ale jemu aj to sluší. (obrázok oslov)

Keby malé uši mal, akože by vyzeral?

Brušká tučné, guľaté a hlavičky ušaté. (obrázok ošípanej s prasiatkami)

Aké sú to zvieratká? To sú naše prasiatka!

Naše kravy strakaté napasú sa na tráve. (obrázok kravy a teliatka)

Keby trávy nemali, mlieka by nám nedali.

Vyšiel baran s ovečkami na trávičku pod stromami. (obrázok barana, ovce a jahniatka)

Baran hľadá jahniatko – kdeže je to chúďatko?

A jahniatko maličké túli sa ku mamičke.

A žriebätko ihravé poskakuje po tráve. (obrázok koní so žriebätkom)

Rado by šlo do polí poskakať si po vóli.

Keď sa trošku pokrúti, napasie sa do chuti.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

Deti potrebujú istotu a bezpečie vo vzťahoch aj v pravidelnosti striedania činností a rituálov počas dňa. Potrebujú tiež *citlivé a starostlivé vedenie* (Montgomeryová, 2020). Dôležitými činnosťami, ktoré musia byť pravidelné, sú prijímanie tekutín a potravy, vylučovanie a odpočinok. K nim patria činnosti, ktoré pravidelne uspokojujú sociálne potreby detí, tzn. istoty a bezpečia, lásky, prijatia, spolupatričnosti a sebarealizácie (Loudová Stralczyńska a kol., 2022).

Malé deti potrebujú *prijemné pocity*. Možno ich navodzovať napr. hraním sa s mäkkými hračkami. Spoločníkmi dvojročných detí bývajú „*mojkáčikovia*“ rôznych farieb, veľkostí, tvarov a materiálov aj v hravých výchovno-vzdelávacích činnostiach. Môžu im pomôcť zvládnuť negatívne emócie a odlúčenie od rodičov hlavne v adaptačnom období. Spájajú dieťa s domovom v novej realite. Ak „*mojkáčik*“ dieťaťu dodáva odvalu a upokojuje ho, umožnite mu používať ho aspoň na čas, kým si zvykne. Niektoré deti ho potrebujú najmä pri oddychovaní.

Na *zohľadňovanie potrieb detí* je dôležité dbať aj pri hravých výchovno-vzdelávacích činnostiach. Niekedy môžu byť pre dieťa dôležitejšie, čo vyžaduje, aby s deťmi boli naraz minimálne dvaja zamestnanci. Vytváranie pozitívnej sociálnej a emocionálnej klímy je pre dvojročné deti kľúčové, aby sa cítili spokojne, šťastne a boli aktívne v hravých výchovno-vzdelávacích činnostiach.

Radostné prežívanie a učenie sa detí v hravých výchovno-vzdelávacích činnostiach môžu podporiť nasledovné procesy a pomôcky.

- *Pozitívny pedagogický prístup* vychádzajúci z pokojného, optimistického a šťastného naladenia dospelých, ktorí s deťmi pracujú. Sociálnej a emocionálnej priaznivej klímy v triede to pomáha. Sobinkovičová (2021) pripomenula, aby dospelí nezabúdali na úsmev, príjemné a veselé každodenné správanie.
- *Humor* deti potrebujú takisto ako dospelí, ibaže malé deti nie sú v ňom náročné. Smejú sa na jednoduchých situáciách, napr. neobvyklých zvukoch, slovách, gestách, pohyboch ap. Smiech detí sa nedá očakávať, ale sú situácie, v ktorých je, a tie treba opakovať.
- *Pozorovanie „okolitého sveta“*, aby mali mnoho príležitostí vídať sociálne situácie a javy, ktoré sú ale psychicky a fyzicky „bezpečné“, ktorým rozumejú a pozitívnym spôsobom ovplyvnia ich život, niečo hodnotné ich naučia. Je dôležité sa s deťmi o nich aj rozprávať.
- *Kruhové hry* pomáhajú socializácii, hraniu a učeniu sa detí. Deti sa učia chytiť za ruky a utvoriť kruh, napodobňovať jednoduché pohyby, komunikovať aj v kruhu, počas hry vydržať a neodbiehať. Deti sa môžu vzájomne pozorovať a zblížovať.
- *Dotyky* zvyšujú citlivosť detí. Vhodné sú hry a činnosti, ktoré ich vedú k vzájomnému pohladeniu sa, napr. po pleci, ruke; k chyteniu sa za ruky, plecica; cvičenia, v ktorých sa dotýkajú nohami alebo rukami. Ak to niektoré deti odmietajú, treba to akceptovať.
- *Pochvaly* sú pre deti motivačné aj výchovné, dávajú im najavo, že určité správanie sa očakáva, že činnosti sa robia istým spôsobom, že dieťa môže byť samé sebou, zvedavé, vynaliezavé ap. Môžu byť verbálne aj neverbálne, v činnosti alebo v správaní dieťaťa.
- *Empatické komentáre* sú krátke výroky k činnostiam a správaniu detí, ktoré im dávajú príklad toho, ako sa zaujímať o emócie inej osoby, a ako ich vyjadriť vhodnými slovami. Nejde o hodnotenie, ani spätnú väzbu. Napr. To máš radosť. Veselí ste. (Šmelová, 2014).
- *Ohybné hračky* pomáhajú pri motivovaní a kontaktovaní detí, dramatizácii situácií, vzájomnom komunikovaní, pri sprostredkovaní jednoduchých príbehov a dôležitých pravidiel. Aby deti rozumeli činnostiam, ktorých sú súčasťou, potrebujú poznať pravidlá.
- *Rýmované pravidlá* môžu byť prirodzenou cestou k ich pochopeniu, lebo rytmus a rýmy zvyčajne upútajú pozornosť detí. Nesú v sebe tiež výchovné poučenie podané nenásilne, optimistickým a rýmovaným spôsobom. Môžu deti zblížovať v činnostiach a smerovať k očakávanému sociálnemu správaniu. Niektoré komunikujú dôležité poznanie o svete.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Človek a spoločnosť

Naše mená

Metodický postup: Sadnite si s deťmi do kruhu.

Vysvetlite im, že sa zahráte hru na mená. Činnosť im predvedzte. Každé dieťa ju potom zopakuje.

Ja som (ukáže prstom na seba a povie svoje meno)

a ty si (ukáže prstom na niektoré dieťa a to povie svoje meno.)

Pozdravy

Metodický postup: Rozprávajte sa s deťmi na základe rýmovačky, kedy, komu, a ako sa zdravia.

Rozhovor s deťmi môžete viesť aj prostredníctvom ohybnej látkovej bábiky.

Pozdraviť sa, to sa patrí (Milena Lipnická)

Dobré ráno, dobrý deň,
pozdraviť sa, to už viem.

Pozdravím si mamičku,
ocka, dedka, babičku.

Kamarátov v škôločke,
zdravím čaute, ahojte!

Podávanie lopty

Pomôcky: väčšia lopta.

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Ukážte a povedzte deťom, ako si majú v kruhu podávať väčšiu loptu. Potom hovorte povedačku *Kamarát*, keď jedno dieťa podáva loptu vedľa stojacemu dieťaťu. *Ty si môj kamarát, podám ti loptu rád.*

Kotúľanie lopty

Pomôcky: väčšia lopta.

Metodický postup: Posadzte sa s deťmi do kruhu. Ukážte a povedzte deťom, ako majú v kruhu kotúľať väčšiu loptu. Dieťa, ktoré má loptu, ju kotúľa dieťaťu, ktoré sedí oproti neho. Pritom hovorte povedačku *Kamarát*. *Ty si môj kamarát, kotúľam ti loptu rád.*

Kde je postavička?

Pomôcky: 3 rovnaké hrnčeky, postavička ktorá sa pod tieto zmestí.

Metodický postup: Položte pred deti tri poháre a postavičku. Povedzte im, aby sa pozerali, čo robíte. Potom pod jeden z pohárov položte malú vec. Deti sa opýtajte, kde sa nachádza. Pamätaním si môžu presne ukázať na hrnček, pod ktorým sa skrýva postavička. Hru opakujte dovtedy, kým deti bavia. Poháre môžete aj pomiešať. Obmenou pomôcok môžu byť väčšie misky a plyšové zvieratko.

Oli, oli Janko

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Do stredu kruhu nech sa postaví dieťa, ktoré tam chce ísť. Hovorte s deťmi vyčítanku a pohybmi napodobňujte jej obsah.

Oli oli Janko,
kľakni na kolienko,
umývaj sa, utieraj sa,
podopri si bôčky,
chyť sa za vrkôčky
a vyber si koho chceš,
koho najviac miluješ!

Dieťa si zo stredu kruhu vyberie jedno dieťa, ktoré sa s ním vymení a hra sa opakuje. Povzbudte dieťa, aby vybrané dieťa chytilo za ruku, alebo ho objalo. Obmenou hry môže byť, že sa s deťmi držíte za ruky a chodíte spoločne v kruhu.

Mám jabĺčko

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Do stredu kruhu nech sa postaví dieťa, ktoré tam chce ísť. Dáte mu do ruky jablko. S deťmi sa držíte za ruky, chodíte spoločne v kruhu a pritom hovoríte vyčítanku v rytme. Môžete ju tiež spievať. Vyčítanka je upravená podľa Márie Rázusovej-Martákovej (podľa Rusnáčková, 1981).

Mám jabĺčko, mám,
komu že ho dám?
Nikomú inému,
dieťaťku milému,
čo si vyberám.

Na slová: „čo si vyberám“ dieťa zo stredu kruhu príde k dieťaťu, ktoré si vyberie a odovzdá mu jablko. To sa postaví s jablkom do stredu kruhu a hra sa opakuje.

Zajačik

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Do stredu kruhu nech si čupne dieťa, ktoré tam chce ísť. Napodobňuje zajačika. Hovorte alebo spievajte slová piesne a kráčajte s deťmi v kruhu, držiac sa za ruky.

Zajačik v jamôčke
sedí sám, sedí sám.
Úbožiatko, čo je ti,
že nemôžeš skákať.
Rýchle skoč a vyskoč.
*A vyber si, koho chceš,
koho najviac miluješ!*

Dieťa si zo stredu kruhu vyberie jedno dieťa, ktoré sa k nemu pridá a hra sa opakuje. Povzbudte dieťa, aby vybrané dieťa chytilo za ruku, alebo ho objalo.

Rýmované pravidlá

Metodický postup: Používajte ich každý deň, keď budú situačne vhodné (Lipnická, 2022).

Hrové činnosti

- *Detičky sme malé, spolu sa vždy hráme.*
- *Podťe ku mne milé deti, uvidíte nové veci.*
- *Keď si hračky uložíme, do radu sa postavíme.*
- *Nebeháme, nekričíme, ku stolom sa posadíme.*
- *Nože milý kamarát, pod' sa s nami hru zahrať.*
- *Krásny máte z kociek hrad, netreba ho dnes zbúrať.*

Rozhovory v kruhu

- *Do kruhu si sadáme, kamarátov čakáme.*
- *Keď sa spolu rozprávame, navzájom sa počúvame.*
- *Kto ... (napr. loptičku) v ruke má, vlastný príbeh (alebo vlastné slová) rozpráva.*

Cvičenie

- *Na cvičenie ranné, pripravte sa práve.*
- *Dopoludnia prišiel čas, cvičíme my spolu zas.*
- *Podťe deti so mnou cvičiť, budete sa dobre cítiť.*
- *Jedna nôžka, druhá nôžka, poskáčeme si tak troška.*
- *Do kruhu sa postavíme a spolu si zacvičíme.*

Pobyt vonku

- *Žiadne hádky, žiadny zhon, pôjdeme my spolu von.*
- *Daj si čiapku kamarát, vietor fúka vlasy rád.*
- *Na dvore sa pekne hráme, na seba si pozor dáme.*
- *Bundičky si vyzlečíme, topánočky vyzujeme.*

Životospráva

- *Pred jedením kuki, kuki, umyjeme svoje ruky.*
- *Ďaleko je do obeda, a tak chlebič spapať treba.*
- *Obedík je pripravený, spapajte ho s chuťou celý.*
- *Ak si papať neprosíš, plakať preto nemusíš.*
- *Keď si zúbky vyčistíme, pohár s kefkou odložíme.*

Upratovanie

- *Keď z postielky vyskočíme, pyžamko si uložíme.*
- *Keď si niečo nakreslíme, tak pastelky odložíme.*
- *Šup, šup milé deti, do koša treba dať smeti.*
- *Poriadok si urobíme a veci (hračky) si odložíme.*

ČLOVEK A SVET PRÁCE

Otváranie, zatváranie, vkladanie a vyberanie

Ide o základné hrové činnosti, ktorými deti objavujú okolitý svet, získavajú nové zážitky a skúsenosti. Jednoduché činnosti – otváranie a zatváranie dverí, krabičiek a fľaštičiek rôzneho druhu, vkladanie a vyberanie vecí z nádob – prinášajú deťom radosť a zábavu.

Pre hrové výchovno-vzdelávacie činnosti dvojročných detí sú vhodné bežné veci aj hračky:

- *nádob* s rôznym otváraním a z rozmanitých materiálov, ktoré podnecujú zvedavosť detí a ich schopnosť zamerať pozornosť na „prekvapenia“, ktoré ukrývajú. Moment prekvapenia môže posilniť záujem a motiváciu detí pre ďalšie hranie sa.
- *plastové zrkadielka* umožňujú pozorovať a uvedomovať si seba.
- *väčšie hračky* rôznych farieb, materiálov a tvarov, ktoré rozvíjajú vnímanie, motoriku, myslenie a fantáziu detí.

Odomykanie, zamykanie, rozopínanie a zapínanie

V týchto činnostiach si deti osvojujú praktické zručnosti. Deti sa pri nich zoznamujú s vecami a ich funkciami, napríklad zisťujú spôsoby fungovania kľúča so zámkom, zapínania a rozopínania (suchého) zipsu, gombíka s dierkou. Pri manipulácii s nimi deti prirodzene uplatňujú metódu pokusu a omylu. Deťom prinášajú dôležitú skúsenosť, že vytrvalosť, sústredenosť, trpezlivosť a odhodlanie vedú k úspechom. Deti si pri nich cvičia jemnú motoriku a učia sa rozmyšľať. Snažia sa chápať, ako veci fungujú a dosahovať „malé víťazstvá“, keď na to prídu.

Zatĺkanie

Pre dvojročné deti môže byť zaujímavou činnosťou. Umožňuje im objavovať vlastné schopnosti a poznávať vlastnosti vecí. Pri každom pokuse o zatĺkanie kolíkov alebo iných predmetov si deti precvičujú nielen svaly dlane, ale aj ruky a ramená. Tento pohyb je dôležitý pre ich fyzický vývin, pre posilnenie svalov, ktoré budú neskôr potrebovať pri vykonávaní praktických činností. Okrem toho si deti trénujú presnosť a koordináciu oka a ruky.

Pre hrové výchovno-vzdelávacie činnosti dvojročných detí je vhodná:

- *hračka – drevené kolíky*, ktorá podporuje rozvoj koordinácie pohybov ruky v spojení so zrakovou kontrolou. Deti sa učia cieľiť pohyby a emocionálne zvládať situáciu, ak sa im nedarí. Zároveň sa učia vnímať priestor a orientovať sa na malej ploche.
- *hračka – dráhy s guľčkami* podporuje koncentráciu detí pri sledovaní pohybu guľčky po dráhe. Rozvíja zrakové vnímanie, predstavivosť a manipulačné zručnosti detí. Deti môžu pozorovať, ako funguje gravitácia pri rýchlom pohybe vecí.

Navliekanie

Ide o atraktívnu činnosť, ak je hračka primeraná a dieťaťu sa v hrovej činnosti darí. Môže ísť o drevené aj plastové hračky založené na princípe častí zvierat, ktoré sa spájajú do celku navliekaním na kolík alebo šnúрку s pevnou časťou. Navliekanie možno vykonávať aj s vecami bežnej potreby, napr. rolky z toaletného papiera.

Vyzliekanie, obliekanie, obúvanie

Sú základné činnosti sebaobsluhy, ktoré si deti na ceste k samostatnosti postupne osvojujú. Oblečenie a obuv sú pre život nevyhnutné veci, ktoré deti poznávajú podľa vzhľadu, názvu, spôsobu používania a postupu vykonávania. Deti tieto činnosti rady skúšajú, a nielen so svojím oblečením a obuvou, ale aj bábik alebo vecí dospelých. Preto môžu byť predmetom hravých výchovno-vzdelávacích činností aj v iných oblastiach (Lynch a Švidraň Basarabová, 2023).

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Človek a svet práce

Čo sa ako robí?

Metodický postup: Hovorte deťom básničky pri činnostiach počas dňa, aby boli motivované ich vykonávať a zároveň poznávali postup činností.

Autorom básničiek je Daniel Hevier (1989, s. 9, 11, 13).

Pri umývaní rúk

Teč, vodička,
teč a teč,
a ty, ruka,
neuteč!

Teč, vodička,
teč a teč,
už môžeš ísť,
ruka, preč!

Pri česaní

Nabok, vlásky,
utečte,
hrebeň ide
po ceste!

Ešte vydrž,
hlavička,
hotová je
cestička.

Pri obliekaní

Do tunela
ide vláčik,
je to vláčik
päťprstáčik.

Už je celý
vláčik dnuka
a von vyjde
– tvoja ruka!

Pri jedení

Malé ham
a veľké ham!
Všetko naraz
popapám.

Veľké ham
a malé ham,
plný tanier
je už tam.

Pri zapínaní gombíkov

Prvý gombík:
ujo Bombík.
Druhý gombík:
strýčko Jombík.

Už sme celí
gombíkatí,
nestratia nás
naše šaty.

Pri umývaní zúbkov

Hore-dolu,
hore-dolu,
hrebeň ide
po ceste!

Tuti-fruti,
do zákruty,
zúbkom sladká
pasta chutí.

Komíny

Pomôcky: drevené kocky a kocky z lega Duplo.

Metodický postup: Ukážte deťom, ako si môžu stavať komíny ukladaním kociek z lega na seba. Ak to zvládnu, môžu si skúšať stavať komíny z drevených kociek.

Korálky

Pomôcky: rolky z toaletného papiera a krúžky vystrihnuté z farebného papiera, hrubé štetce, akrylové alebo temperové farby, obrusy na maľovanie, nádoby s vodou na umývanie štetcov.

Metodický postup: Motivujte deti krátkym príbehom o princeznej, ktorej sa roztrhali korále. Poproste ich, aby vám pomohli vyrobiť jej iné. Spolu s deťmi maľujte rolky farbami. Povzbudzujte ich, aby kombinovali farby, ako sa im páči. Potom rolky nechajte uschnúť. Nasledujúci deň si každé dieťa vezme svoju rolku a navlečie ju na špagát, ktorý držíte a zároveň pomáhate s navliekaním. Pomedzi rolky môžu deti navliekať farebné papierové krúžky. Korále môžete použiť na výzdobu.

Kvety

Pomôcky: väčšie farebné košíky na muffiny, výkresy A 3, tyčinkové lepidlá, hrubé fixky, hrubšie štetce, gumový obrus na detský stôl, nádoby s vodou na umývanie štetcov.

Metodický postup: Motivujte deti krátkym príbehom o zakvitnutom záhone. Môžete im ho ukázať ako reálnu fotografiu na interaktívnej tabuli, napr. narcisy, tulipány, ruže ap. Poproste ich, aby vám pomohli vytvoriť kvety. Predstavte im, čo budete pri tvorení potrebovať. Pomôcky uložte do stredu stola. Tvorte s deťmi v skupinách (2 – 3 deti) na jednom výkrese. Ukážte im lepenie košíkov. Umožnite im, aby ich lepili svojím spôsobom a na miesta výkresu, ktoré si vyberú. Potom ich povzbudzte, aby dokreslili a domaľovali kvety, ako sa im páči. Pomáhajte deťom a podporujte ich v spoločnej tvorbe na výkrese, ale nedávajte im presné pravidlá. Opäť s nimi vyzdobte priestory.

Pexeso

Pomôcky: dvojice obalov potravín, ktoré deti bežne konzumujú alebo bežných predmetov, biela plachta, aby boli veci dobre viditeľné a deti ich mohli zrakovito rozlišovať.

Metodický postup: Na bielu plachtu rozložte veci tak, aby dvojice neboli pri sebe. Potom sa s deťmi hrajte pexeso podľa pravidiel: nájdeš dvojicu a môžeš si ju vziať a položiť pred seba. Keď na plachte nezostane ani jedna vec, venujte sa pomenovaniu vecí. Každé dieťa pomenuje, aké má veci a na čo slúžia. V prípade potravín sa môžu vyjadrovať, či ich majú alebo nemajú rady.

Obmena: Pexeso možno hrať aj s vecami, ktoré voňajú, teda tvoriť dvojice podľa vône vrecúšok, v ktorých môže byť škoricový cukor, vanilkový cukor, citrónový cukor, želé cukríky ap. Malo by ísť o bezpečné voňavé veci, ak by ich niektoré deti náhodou ochutnalo.

Pizza

Pomôcky: vystrihnuté potraviny z reklamných letákov, ktoré sa dávajú na pizzu; veľký tvrdší papier vystrihnutý do kruhu na spoločnú prácu detí, tyčinkové lepidlá, temperové farby, hrubšie štetce, gumový obrus na detský stôl, nádoby s vodou na umývanie štetcov.

Metodický postup: Na detský stolík rozpresterte gumový obrus. Do stredu stola položte kruhový tvar papiera. Okolo poukladajte ostatné pomôcky, aby boli pri tvorení „po ruke“. Deti motivujte k činnosti krátkym príbehom o pečení pizze. Umožnite im rozprávať skúsenosti s jedením pizze. Potom s deťmi tvorte pizzu tak, nech si vyberajú, čo chcú a kde chcú nalepiť. Pomôžte im pri práci s lepidlom a s lepením. Inokedy, napr. popoludní, môžete s deťmi pizzu dotvoriť maľovaním.

Cesto

Pomôcky: múka, malé misky, väčšia miska, lyžice, voda.

Metodický postup: Každému dieťaťu dajte malú misku a lyžicu. Do stredu detského stolíka postavte misku s múkou. Deti motivujte činnosťou prípravy cesta. Ukáže im postup činnosti – z múky v strede stola si lyžicou brať múku a dávať ju do vlastnej misky. Keď má dieťa niekoľko lyžíc v miske, prilejte vodu a ukážte, ako má miešať. Povzbudzujte deti, aby miešali cesto lyžicou a pozorovali spájanie múky a vody. Potom nech svoje cesto lyžicou vyložia do spoločnej misky. Môžete pridať napr. vajčko a miešajte, aby videli, ako prebieha spájanie ingrediencií.

Zmrzlina

Pomôcky: biele výkresy A4, mäkké farebné papiere, lepidlo.

Metodický postup: Do stredu detského stolíka položte mäkké farebné papiere. Najlepšie, ak ide o papier z obalov výrobkov alebo letákov, lebo takto nájde druhotné využitie. Deťom vysvetlite, že si budete robiť guľky – kopčeky zmrzliny. Ukážte im, ako si môžu trhať a krčiť papier do guľí o veľkosti dlane. Potom každému dieťaťu dajte výkres s predkresleným zmrzlinovým kornútkom na ½ plochy papiera. Pomáhajte deťom lepiť „guľky“ na vrchnú časť kornútko tak, že imitujete kopčeky zmrzliny. S deťmi sa môžete rozprávať, akú zmrzlinu majú rady a kde si ju kupujú.

Snehuliak

Pomôcky: veľký modrý papier, okrúhle tampóny na odličovanie, hrubé čierne fixky, tyčinkové lepidlá, detská krupica.

Metodický postup: Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stola položte papier a k nemu ostatné pomôcky. Povedzte deťom rýmovačku (Milena Lipnická):

Snehuliak

Je to biely pán,
vonka mrzne sám.
Kabátik má snehový,
chodiť nevie, len stojí.

Motivujte deti témou snehuliaka a oboznámte ich s činnosťou. Ukážte im postup lepenia tampónov – tri na seba. Samozrejme, pomáhajte im s lepením. Každému dieťaťu natrite plochu, na ktorú bude tampóny pritláčať. Snehuliakov môžu tvoriť po papieri voľne, každé dieťa kde chce. Potom im dajte čierne fixky, aby si snehuliakov dokreslili, ako chcú, ako sa im páči. Keď sú snehuliaci hotoví, natrite okolo nich lepidlo. Ukážte deťom, ako môžu jemne sypať krupicu na lepidlo „akože sneh“.

Topánočky

(Milena Lipnická)

Mydli, mydli,
šuchy, šuchy,
topánočky umyjeme.

Mydli, mydli,
šuchy, šuchy,
čisté si ich obujeme.

Podobajú sa?

Pomôcky: veci alebo hračky, ktoré deti dobre poznajú, flipchart papier s ich nakreslenými obrysmi.

Metodický postup: Na papier obkreslite rôzne veci alebo hračky, ktoré deti dobre poznajú. Veďte deti v ukladaní vecí alebo hračiek na nakreslené obrisy na základe otázky: *Podobajú sa?* O činnosti sa priebežne rozprávajte a deťom pomáhajte, aby sa cítili úspešne. Ide o symboly, ktoré deti v tomto veku nemusia zrakovo rozlišovať. Nejde tu o správne riešenia, ale o zábavu, ukladanie vecí alebo hračiek na plochu papiera a rozmýšľanie na základe pokusu a omylu.

Pavúčky

Pomôcky: košík, špagát, nožnice, gaštany.

Metodický postup: Na vrchu košíka uviažte zo špagáta akože pavúčiu sieť s okami, aby cez ne prešla detská ručička. Dovnútra košíka vložte gaštany, ktorým ste predtým prilepili PVC oči. Motivujte dieťa, aby povyberalo všetky pavúčky z košíka.

Mravčeky

Pomôcky: biely výkres A3, mäkké hnedé a čierne papiere, lepidlo, hnedé a čierne hrubšie fixky.

Metodický postup: Do stredu detského stolíka položte mäkké hnedé a čierne papiere. Najlepšie, ak ide o papier z obalov výrobkov alebo letákov, lebo takto nájde druhotné využitie. Deťom vysvetlite, že si budete robiť mravčeky. Ukážte im, ako si môžu trhať a krčiť papier do menších guliek. Potom im pomáhajte lepiť „gulky“ na výkres v postupe: 4 gulky za sebou – hlava, bruško, chvost. Na výkres môžete vopred nakresliť obrisy tiel mravčiek. Deti takto môžu získať lepšiu predstavu o tom, ako gulky na papier lepiť. Vlastne budú zapíňať plochu nakreslených mravčiek.

Mravček (Milena Lipnická)

Mravček, mravček, kde máš domček?

Mravenisko, veľký kopček.

Koľko vás v ňom všetkých býva?

Státisíce, sme obrovská rodina.

Húsenice

Pomôcky: veľká misa na cesto, väčšie tvary cestovín – špeciály, akrylové farby, štetce, podložky na maľovanie.

Metodický postup: Do misky položte cestoviny – väčšie špecle a zasypte ich balíkom detskej krupice, tak pol napol. Deti motivujte krátkym príbehom o húseniciach, ktoré žijú v zemi. Povzbudte ich, aby dali rúčky do krupice a vybrali špecle „akože húsenice“ zo zeme. Špecle si potom môžu zafarbiť akrylovými farbami na základe predstavivosti o farebnosti húseníc.

Had

Pomôcky: Výkres A3, lepiaca páska, nastrihané kúsky farebného papiera s priemerom cca 5 cm, tyčinkové lepidlá, hrubá čierna fixka.

Metodický postup: Na detský stolík prilepte papier, aby sa deťom okolo neho dobre pohybovalo. K nemu položte pomôcky. K činnosti deti motivujte povedačkou Had. Potom na papier pred deťmi

nakreslite obrys zvlíneného hada hrubou fixkou. Hada natrite lepidlom. Deťom ukážte, ako môžu na jeho „telo“ prikladať farebné kúsky papiera a zaplňať plochu. Vznikne farebný had.

Had (Milena Lipnická)

Sťažuje sa had,
že ho nikto nemá rád.
Vraj je slizký, dlhý, chladný,
a že štípe, neporiadnik.

Kraslica

Pomôcky: Výkres A2 vystrihnutý do tvaru vajca, lepiaca páska, nastrihané dekorácie z farebného papiera s priemerom cca 5 cm, tyčinkové lepidlá, farebné fixky.

Metodický postup: Na detský stolík prilepte papier – vajce, aby sa deťom okolo neho dobre pohybovalo. K nemu položte pomôcky. Deti motivujte povedačkou Kraslica s ukazovaním činností. Potom deti motivujte k lepeniu papierových dekorácií na vajce. Umožnite im ukladať dekorácie, ako chcú a kde chcú. Pomáhajte im s natieraním lepidla. Vedte ich k spoločnej práci, až vznikne kraslica. Na vajíčko môžu lepiť dekorácie celý deň, aj viac dní pred veľkonočnými sviatkami. Kraslica môže byť výbornou výzdobou priestoru pre deti.

Kraslica (Milena Lipnická)

Jedno veľké vajce biele,
lepidlom kde tu natrieme.
Skúsime, či dobre lepí,
položíme tieto veci.
Keď ich všetky nalepíme,
vajce bude krásne, milé.
Isto všetkým páči sa
veľkonočná kraslica.

Šikovné sme detičky

(Milena Lipnická)

*Detičky sme malé,
a rady sa hráme.*

*Z papiera si tvoríme,
čo chceme, to zlepíme.*

*Maľujeme, kreslíme,
staviame aj cvičíme.
A čo ešte robíme?*

UMENIE A KULTÚRA

Detské sociálne prostredie v materskej škole vytvára priestor na rozvoj dvojročných detí (Burkovičová, 2023) aj v oblasti umeleckého vnímania a vyjadrovania. S dvojročnými deťmi možno uskutočňovať *hravé výtvarné a hudobné výchovno-vzdelávacie činnosti* dvoma spôsobmi:

- *na zabavenie detí, príjemné strávenie času* v určitej situácii, bez premysleného plánu na základe situačného rozhodovania, pedagogickej erudície a skúseností;
- *na rozvoj schopností dosahovaním premyslených cieľov* prostriedkami, ktoré dvojročným deťom sprostredkujú zážitky, skúsenosti aj dobrú zábavu, teda niečo nové sa v nich naučia.

Hravé výtvarné a hudobné činnosti majú byť *spojené s rečovým a pohybovým vyjadrovaním sa*. Preto kladte deťom otázky, umožnite im vnímať rôzne podnety, voľne hovoriť, aj sa pohybovať, aby striedali *statické a dynamické činnosti*, rôzne polohy a pohyby tela.

Ak deťom sprostredkujete skúsenosti a zážitky (napr. deti vnímajú umelecké prostriedky), tak na najnovšom vedeckom základe, ktoré dokážu pochopiť alebo použiť v bežnom živote. Naopak, ak sa deti hudobne alebo výtvarne vyjadrujú, tak na základe fantazijných predstáv a doterajších skúseností, teda nevedecky. Piesne by obsahom mali vyjadrovať konkrétnu realitu, ktorú deti poznajú. Nie vždy to možno docieľiť, ale niekedy je pre deti viac zaujímavý *rytmus* než ich obsah. Hlavnými prostriedkami rozvoja výtvarných a hudobných schopností ročných detí by mali byť:

- *tvorivé úlohy*, keď sa deti môžu vyjadrovať podľa svojich nápadov a skúseností tak, ako to vedia, ako to zvládnu a chcú na úrovni svojich schopností;
- *improvizácia* pri vyjadrovaní obsahov prežívania výtvarnými a hudobnými prostriedkami, dieťa nemá robiť niečo správne, napr. spievať, kresliť, rytmizovať ap.;
- *príbehy*, ktoré sú čítané alebo hovorené, ale jednoduché, krátke a kognitívne primerané, aby boli motivované výtvarne alebo hudobne sa prejavíť;
- *bábky*, vyrobené hlavne z bežných vecí a odpadových materiálov, s ktorými môžu byť viac ochotné výtvarne a hudobne komunikovať,
- *bežné veci, hračky, prírodné a odpadové materiály*, ktoré možno tvorivo a bezpečne výtvarne alebo hudobne využívať a ktoré majú väčšie rozmery.

Dvojročné deti majú v hravých výtvarných a hudobných činnostiach získavať prvotné skúsenosti a pozitívny vzťah k nim. Napomáha tomu nielen vhodne pripravená činnosť, ktorá je primeraná úrovni vývinu výtvarných a hudobných schopností detí, ale aj *metodický postup*, ktorý sa použije. Má byť jednoduchý iba o pár krokoch činnosti. Zásadou je, že *„namiesto vysvetľovania postupu, čo a ako sa má robiť, treba činnosť uskutočňovať a deti sa pridajú, ak vnímajú, že je zaujímavá.“* V priebehu činnosti je vhodné používať *metódy vzoru* reči, výtvarnej a hudobnej činnosti. Deti môžu činnosť imitovať aj s ňou experimentovať, alebo kombinovane uplatňovať (Lipnická a Lopušná, 2011) tak, ako ju zvládnu najlepšie, spokojne a s dobrou náladou.

Výtvarné a hudobné činnosti môžu byť pre deti pútavejšie, ak sú spojené s rytmami riekaniak, povedačiek, rýmovačiek alebo piesní. Napríklad: deti možno motivovať k spievaniu krátkou povedačkou: *Dobre sa tu máme, keď sa spolu hráme, keď si peknú pesničku spolu zaspievame.*

Hravé výtvarné a hudobné výchovno-vzdelávacie činnosti možno realizovať v interiéri aj v exteriéri. Dôležité je, aby to boli miesta, kde je pokoj, kde je minimum vizuálnych a zvukových podnetov, aby sa deti mohli sústrediť na činnosti. Platí to aj pri dizajne interiérov, ktoré by mali byť vkusne *výzdobené iba výtvarmi detí*. Aj v tomto prípade platí, že *menej je niekedy viac*. Šikovným a estetickým spôsobom ich možno variabilne aranžovať. Môžu skrásľovať prostredie a robiť radosť deťom a rodičom. Zmeny prinášajú nové impulzy a ciele, čo obrázky namaľované na stenách niekedy „kvázi umelcami“ určite neposkytnú. Deti na tieto každodenne pozerajú, až sa stanú nudnými a rušivými. Výzdoba má podporovať témy a výsledky učenia sa a hier detí, čím sa zákonite, niekedy aj po týždňoch v interiéri mení.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Hudobná výchova

Hráme sa s pesničkami

Metodický postup: Spievajte deťom jednoduché piesne a ukazujte im improvizované pohyby na obsah piesne. Časti piesní môžete rytmizovať tleskaním, dupkaním, poskokmi a hrou na rytmické nástroje vyrobené podomácky z PVC obalov a sypkých potravín. Musia byť ale pevne uzavreté pre bezpečnosť detí. Môžu sa s rytmami hrať, ale rytmizovanie v pravom slova zmysle neočakávajú.

Ťuki, ťuki ťukalo

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

1. Ťu - ki, ťu - ki, ťu - ka - lo, vo va - ji - čku vo - la - lo. Ťu - ki, ťu - ki

6 vo va - ji - čku, ne - má mie - sto pre hla - vi - čku, ťu - ki, ťu - ki, ťuk.

1. [: Ťuki, ťuki, ťukalo,
vo vajičku volalo. :]
[: Ťuki, ťuki vo vajičku,
nemá miesto pre hlavičku,
ťuki, ťuki ťuk. :]

2. [: Ťuki, ťuki, ťukalo,
von sa žiadať dostalo. :]
[: Ťuki, ťuki od radosti,
že si vystrie údy, kosti,
ťuki, ťuki ťuk. :]

Pláva kačka po jazere

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

Mierne

The musical score is written in 2/4 time. It consists of two systems. The first system has a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a treble clef and a key signature of one flat. The lyrics are: "Plá - va kač - ka po ja - ze - re, vo vo - de si ša - ty pe - rie,". The piano accompaniment has a treble and bass clef. The second system starts with a measure rest of 5 measures, then continues with the vocal line and piano accompaniment. The lyrics are: "ryb - ky sem, a ryb - ky tam, ja vás všet - ky po - chy - tám.".

1. Pláva kačka po jazere,
vo vode si šaty perie,
rybky sem a rybky tam,
ja vás všetky pochyťám.

2. Prišiel káčer ťapi, ťapi,
do zobáčka rybkú lapí,
ukláňa sa krásavec,
volá kačku na tanec.

Medved'ku, daj labku

Ľudová pieseň.

The musical score is written in 4/4 time. It consists of two systems. The first system has a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a treble clef and a key signature of one flat. The lyrics are: "Med - ved' - ku, daj lab - ku, pôj - de - me na svad - bu." The piano accompaniment has a treble and bass clef. The second system starts with a measure rest of 5 measures, then continues with the vocal line and piano accompaniment. The lyrics are: "Med - ve - di - ca rá - no vsta - la všet - ky de - ti vy - chys - ta - la.".

Kolo, kolo mlynské

Ľudová píseň

Musical notation for the song 'Kolo, kolo mlynské'. It consists of two staves of music in 2/4 time. The first staff contains the melody and the lyrics: 'Ko - lo, ko - lo mlyn - ské za šty - ri rýn - ske, ko - lo sa nám'. The second staff continues the melody with the lyrics: 'po - lá - ma - lo a do vo - dy po - pa - da - lo, u - ro - bi - lo bác!'. A green vertical line is positioned at the end of the second staff.

Chytil bocian žabku

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

Piano accompaniment for the song 'Chytil bocian žabku'. The music is in 4/4 time and includes a vocal line with lyrics and a piano accompaniment with chords. The chords are indicated above the notes. The lyrics are: 'Chy - til bo - cian žab - ku a keď ju už mal, tan - co - vať sňou i - šiel na bo - cia - ní bál. Kli - pi kla - pi kli - pi kla - pi kva - ki kva - ki kvak, mož - no - že to bo - lo tak - to, mož - no na - o - pak.' The piano accompaniment consists of two staves of music.

Tancovala žabka tri dni s bocianom,
z muziky mu ušla až dnes nad ránom.
Klipi klapi klipi klapi kvaki kvaki kvak,
možno že to bolo takto, možno naopak.

Kolo, kolo mlynské

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

The musical score is written in 2/4 time and consists of three systems of music. Each system includes a treble and bass clef staff with piano accompaniment and a vocal line with lyrics. Chords are indicated above the notes.

System 1 (Measures 1-6):
Chords: C, C F, C G, C, Am Hdim, C
Lyrics: Dnes je veľ-ká pa - rá - da, my sa hrá-me na ha - da.

System 2 (Measures 7-10):
Chords: C G, C G, C G, C Hdim
Lyrics: Hus-tým le - som pre - lie - za - me, ces - tu chvos-tom za - me - tá - me.

System 3 (Measures 11-16):
Chords: C, C F, C G, C, Am G, C
Lyrics: Dnes je veľ-ká pa - rá - da, my sa hrá-me na ha - da.

Čo počujeme?

Pomôcky: bežné veci a deťom známe zvukové hračky, deka, dve detské stoličky.

Metodický postup: Veci, ktoré deti poznajú, položte tak, aby ich dobre videli. Predvedzte im zvuky, ktoré možno pomocou nich tvoriť. Umožnite im, aby si to skúsili. Potom pred veci a deti dajte deku na dve stoličky, aby nevideli vašu manipuláciu s nimi pri tvorení rôznych zvukov. Deťom povedzte, aby pozorne počúvali a hovorili, ktorá vec sa „ozvala“. Vytvorte zvuk a povzbudzujte deti, aby hádali zvuky. Napríklad jednoduchý rytmus: *lyžicami o seba, lyžicou o pohár, vareškou o hrniec, drevenými vareškami o seba, pískajúce hračky, zvukové hračky*. Nechajte deti hovoriť voľne, ako potrebujú. Keď uhádnu, pochváľte ich.

Obmena: Ak sa deťom nebude dariť v hádaní, deku po každom zvuku odsuňte, aby veci a hračky videli a na základe toho hádali. Zvuky opakovane tvorte pred zrakom detí.

Zvieratká sa rozprávajú

Pomôcky: hračky alebo makety zvierat podľa zvukov v činnosti.

Metodický postup: Pred deti rozložte hračky/makety zvierat, ktorých zvuky budete napodobňovať jednoduchými spievanými rytmami. Motivujte deti, že sa zvieratká rozprávajú. Napríklad: Psíček a mačička – *hav, hav, hav, mňau, mňau, mňau*. Ovečka a kozička – *bé, bé, bé, mé, mé, mé*. Kozička a kravička – *mé, mé, mé, mú, mú, mú*. A iné kombinácie podľa možností detí a pomôcok.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Výtvarná výchova

Obrázok vo vode

Pomôcky: fixky, papierové kuchynské utierky, širšia nádoba s vodou.

Metodický postup: Motivujte deti, aby si nakreslili na papierovú kuchynskú utierku ľubovoľný obrázok fixkami. Predtým štvorcový tvar utierky preložte 2x na štvrtinový tvar. Nakreslený obrázok potom nech deti pustia do vody. Môžu pozorovať, ako farby vo vode „vymaľujú“ obrázok.

Čo dokážu farbičky?

Pomôcky: mäkké hrubé pastelky, flipchart, lepiaca páska.

Metodický postup: Na detský stôl prilepte veľký flipchart papier. K nemu položte pastelky. Povedzte deťom básničku a povzbudte ich, aby na papier nakreslili, čo sa im páči. Každé dieťa môže nakresliť svoj obrázok na voľnú plochu papiera.

Chlapec a farbičky (Ján Čápka)

Vie aj chlapec maličký,
čo dokážu farbičky:
namaľovať krásny kvet,
nebo, slnko, mesiac, strom,
loptu, balón aj náš dom.
Jednoducho celý svet,
ba aj veci, ktorých niet!

Čerešničky

Pomôcky: mäkké hrubšie pastelky, A4 výkresy s predkreslenými červenými kruhmi „akože“ čerešničkami, lepiaca páska.

Metodický postup: Na detský stôl prilepte pred každé dieťa papier. Poskytnite im pastelky. Povedzte deťom básničku, môžete ju aj zaspievať. Deti povzbudte, aby na papier nakreslili čerešničky tak, ako vedia. Predkreslené čerešne ich môžu viesť v napodobňovaní kreslenia kruhov.

Čerešničky (Krista Bendová)

Odtrhnem si čerešničky,
urobím si náušničky.
Cingi, lingi, cingi-bom,
už mi zvonía za uchom.

Dážďik padá na dážďnik

Pomôcky: mäkké hrubšie pastelky, A4 výkresy s nakresleným/nalepeným farebným dážďnikom a predkreslenými krátkymi čiarkami „akože“ kvapkami, lepiaca páska.

Metodický postup: Na detský stôl prilepte pred každé dieťa papier. Poskytnite im pastelky. Povedzte deťom rýmovačku s tým, že im ju s dážďnikom zahráte v spojení s kreslením kvapiek.

Deti povzbudte, aby na papier nakreslili dážď tak, ako vedia. Predkreslené krátke čiary ich môžu viesť v napodobňovaní.

Dážďik (Milena Lipnická)

Kvapiek padá tisíc z neba,
otvoriť si dáždnik treba.
Dáždnik kvapky zastaví,
nezmokneme od hlavy.

Deti, nakreslite azda,
malé kvapky dažďa?
Čiarky zhora dolu,
všetky pekne spolu.

Maľované zvieratká

Pomôcky: vodové farby, makety zvierat veľkosti A 4 alebo A3, hrubé štetce, nádoby s vodou, gumové obrusy, PVC oči.

Metodický postup: Predstavte deťom pomôcky rozložené na detských stoloch. Ukážte im makety zvierat a opýtajte sa ich, či si chcú maľovať zvieratká. Akceptujte, ak sa pre činnosť niektoré deti nerozhodnú. Ukážte im postup činnosti a motivujte ich, aby sa zapojili. Oceňujte, ak farby podľa fantázie kombinujú a rôzne na makety nanášajú. Jednu maketu môžu maľovať 2 – 3 deti naraz, ak sú šikovné, tak aj po jednom. Nakoniec zvieratkám nalepte PVC oči.

Makety môžete predstaviť deťom povedačkami (Milena Lipnická):

Ja som zajac.

*Dlhé ušká, krátky chvostík aj štyri nôžky mám,
rýchlo nimi celé pole pobehám.*

Ja som kravička.

*Veľká som to vidí každý,
na tele mám flaky, čo nezmiznú ani v daždi.*

Ja som koník.

*Veľké telo, nohy, hrivu aj dlhý chvost mám,
že som krásny, to vidím aj sám.*

Ja som mačička.

*Farebný mám kožušok, štíhle nôžky, dlhý chvostík,
ticho prejdem aj cez mostík.*

Ja som psík.

*Dobrý som ja kamarát, farebné mám telo rád.
Hlava, telo, nohy, chvost, doma strážim, nie som host.*

Lienka sedembodková

Pomôcky: akrylová čierna farba, makety lienok veľkosti A 4 z červeného papiera, hrubé štetce, nádoby s vodou, gumové obrusy.

Metodický postup: Predstavte deťom pomôcky rozložené na detských stoloch. Ukážte im makety lienok a opýtajte sa ich, či chcú maľovať lienkam bodky. Akceptujte, ak sa pre činnosť niektoré deti nerozhodnú. Ukážte im postup činnosti a motivujte ich básničkou, aby sa zapojili.

Lienka (Milena Lipnická)

Užitočný chrobáček,
červený má kabátik.
Na ňom čierne bodky má.
Viete, ako sa volá?
Lienka sedembodková!

Kvietok pre mamičku

Pomôcky: akrylové alebo vodové farby, makety hlavičiek kvietkov veľkosti A 4 z bielych výkresov, hrubé štetce, nádoby s vodou, gumové obrusy.

Metodický postup: Predstavte deťom pomôcky rozložené na detských stoloch. Ukážte im makety kvietkov a opýtajte sa ich, či chcú maľovať kvietok pre mamičku. Akceptujte, ak sa pre činnosť niektoré deti nerozhodnú. Ukážte im postup činnosti a motivujte ich básničkou, aby sa zapojili. Umožnite im ľubovoľne miešať farby a maľovať svojím spôsobom.

Mamička (Milena Lipnická)

Moja milá mamička,
pobozkám ťa na líčka.
A ešte ti darček dám,
dnes je sviatok
všetkých mám.

Špagátik maľuje

Pomôcky: akrylové alebo vodové farby, výkresy veľkosti A 4, tri nádoby na farby, gumový obrus, hrubé štetce.

Metodický postup: Špagát nastrihajte na približne 30 cm časti. Potom rozprestrite obrus na miesto, kde budete s deťmi tvoriť. Môžete aj na podlahu. Na obrus položte nastrihané časti špagáta, nádoby s tromi farbami zriedenými vodou a papiere. Postup činnosti deťom ukážte. Podľa potreby im pomáhajte s namáčaním špagátov do farieb pomocou štetca a potom s pridržaním papiera a ťahaním špagátu. Jeden špagát môžete postupne namočiť do každej farby. Pri ťahaní špagáta sa farby pomiešajú, čo môže byť pre deti zaujímavé, lebo každý obrázok bude iný. S deťmi sa o činnosti priebežne rozprávajte.

Farebné fláky

Pomôcky: krepový papier, rozprašovač naplnený vodou, biele papiere A3.

Metodický postup: Spolu s deťmi natrhajte farebný krepový papier na kúsky. Potom ich s deťmi uložte na biely papier. Ukážte deťom, ako ho môžu pokropiť vodou z rozprašovača. Umožnite im, aby sa v kropení striedali. Mokrý papier nechajte vyschnúť. Potom deťom ukážte, ako môžu vziať kúsky krepového papiera a tým odkrývať farebné škvrny na papieri (Pondelíková, 2022).

Farebný obrázok

Pomôcky: biele výkresy A4, hrubé štetce, akrylové farby.

Metodický postup: Deťom rozdajte prehnuté výkresy. Na jednu polovicu im naneste malé kopčeky rôznych farieb. Dieťa môže ukázať, ktoré chce. Potom im ukážte, ako si malú polovicu k sebe pritlačiť a po jednej šúchať ručičkami, aby sa farby spojili. Po malej chvíli nech si obrázky otvoria. Môžu pozorovať zmenu farebnosti. Výtvary detí nechajte uschnúť a pritlačením, napr. knihami, ich vyrovnajte (Pondelíková, 2022).

Farebný obrúsok

Pomôcky: biele výkresy A4, hrubé štetce, vodové farby.

Metodický postup: Deti motivujte, aby si na papier namaľovali obrázok, aký sa im páči. Keď je ešte mokrý, pomôžte im položiť naň kuchynskú papierovú utierku. Môžu ju jemne pritlačiť rúčkami. Upriamte pozornosť detí na zmenu farby utierky. Môžete ju prirovnať k farebnej vreckovke, servítke alebo obrúsku, ktoré deti poznajú z bežného života (Pondelíková, 2022).

Látka na šaty

Pomôcky: biele výkresy A4, mäkké papiere, akrylové alebo farby, mištičky na farby.

Metodický postup: Deti motivujte, aby si z mäkkých papierov urobili guličky. Potom im vysvetlite, že budú maľovať látku na šaty tak, že si guličku namočia do farby a odtlačia na rôzne miesta papiera. Na papieri môžu odtlačiť guličky rôznych farieb.

Zemiakové pečiatky

Pomôcky: 2 veľké výkresy A3; zemiaky, ktorých ½ sa vojde do malej dlane dieťaťa, na polovici zemiakov vyrezané jednoduché tvary, ktoré si deti namočením do farby odtlačia na papier; temperové alebo akrylové farby, hrubšie štetce, gumový obrus na detský stôl, nádoby s vodou na umývanie štetcov.

Metodický postup: Vytvorte zo zemiakov pečiatky vykrojením jednoduchých tvarov, napríklad hviezda, mesiac, trojuholník a iné. Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stola položte pomôcky a pre skupinky 2 – 3 detí dajte jeden výkres. Deti motivujte k činnosti krátkym príbehom o zdobení šatky alebo látky na detské oblečenie. Potom s deťmi tvorte tak, aby si vybrali, čo chcú a kde chcú odtlačiť a nech si zvolia farby, ktoré potrebujú. Farby im pomáhajte nanášať štetcami. Priebežne sa s nimi rozprávajte, čo a ako robia.

Žlté slniečko

Pomôcky: žlté krúžky o priemere 20 cm, nastrihané žlté pásy na lúče slniečka, hrubé fixky, tyčinkové lepidlá, gumový obrus.

Metodický postup: Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stola položte pomôcky. Môžete si s deťmi zaspievať pesničku: Slniečko sa zobudilo alebo im môžete povedať jednoduchú básničku o slniečku. Vysvetlite im, že si budete robiť slniečka. Predstavte im materiál a ukážte im postup lepenia pásov papiera „akože lúčov“ na žlté kruhy. Deti iste budú potrebovať pomoc a povzbudzovanie. Lúčov nemusí byť na slniečku veľa, stačí iba pár. Poproste potom každé dieťa, aby svojmu slniečku nakreslilo tváričku.

Obmena: Na flipchart nakreslite veľký kruh. Deti si môžu natrieť rúčky žltou farbou a odtlačiť ich vedľa seba po kruhu. Pršteky budú lúče slnka. Stred slnka natrite lepidlom a deti naň môžu sypať detskú krupicu. Keď slniečko uschne, namaľujte krupicu na žltu a dokreslite slniečku tváričku. Slniečko môžete vystrihnúť a vystaviť. Deťom pred alebo po tvorení slniečka môžete povedať básničku od Marty Benčaťovej (2000):

Slniečko

Slniečko si čistí lúče zo zlata,
chce byť pekné, keď príde jar usmiata.

Chce byť pekné, chce nám znova dobre hriať,
aby sme sa mohli vonku pekne hrať.

Modrý obláčik

Pomôcky: vystrihnuté oblaky z výkresu A 4, mištičky s rôznymi odtieňmi modrých temperových alebo akrylových farieb, guľičky z použitého papiera alebo letákov.

Metodický postup: Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stola položte pomôcky a každému dieťaťu dajte jeden obláčik. Predstavte im materiál a ukážte im postup odtlačania. Deti iste budú potrebovať pomoc, povzbudzovanie a vedenie, aby na obláčik odtlačali guľičky papiera namočené do rôznych odtieňov modrej farby. Obláčiky môžete použiť ako výzdobu priestorov.

Červené jahody

Pomôcky: vystrihnuté jahody z výkresu A 4, mištičky s rôznymi odtieňmi červených temperových alebo akrylových farieb, hrubé štetce, poháre s vodou, gumový obrus a hrubé čierne fixky.

Metodický postup: Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stolíka dajte pomôcky a pred každé dieťa položte jeden tvar jahody. Predstavte im materiál a motivujte ich činnosťou cez povedačku (Haštová; podľa Ďuričková, 1984):

Jahody, jahody v košíčku, poteším otecka, mamičku.
Poteším brata aj sestričku, nesiem im jahody v košíčku.

Potom povzbudzujte deti, aby jahody maľovali rôznymi odtieňmi červenej farby. Nechajte ich uschnúť. V inom čase vedte deti ku kresleniu krátkych čiarok na jahody. Jahody môžete dať na nástenku – výstavku ako spoločnú prácu. Naaranžujte ich so zelenými listami. S deťmi výstavku pozorujte a rozprávajte sa o jahodách aké sú, čo sa im páči ap.

Ozdobené vajíčko

Pomôcky: vystrihnuté vajíčka z tmavých farebných výkresov A 5, gumový obrus, cukor s hrubšími zrnami, tyčinkové lepidlá, vatové tyčinky, biela temperová alebo akrylová farba v mištičke.

Metodický postup: Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stolíka dajte pomôcky a pred každé dieťa položte jeden tvar vajíčka. Predstavte deťom materiál a cez povedačku im povedzte, ako budú postupovať (činnosť zároveň ukazujte) (Milena Lipnická):

Každé malé vajíčko ozdobíme máličko. (ukážeme deťom papierový tvar vajca)

Urobíme lepidlové pásy, (urobte lepidlom horizontálne pásy na vajíčku)

chcelo by to cukor, asi. (na pásy lepidla jemne sypte cukor a pritláčajte ho prstami)

Teraz urobíme bodky bielou farbou. (namáčajte do farby tyčinku a bodkujte plochu mimo cukru)

Z vajíčka je kraslica s krásou nevidanou.

Ozdobené vajíčka nechajte uschnúť. Urobte z nich výzdobu. Kraslice môžete dať na nástenku – výstavku ako spoločnú prácu detí. Naaranžujte ich na vrchu misky, či voľne na ploche, alebo ich zaveste na tenké stužky a nad vajíčkom urobte mašličku. S deťmi výstavku pozorujte a rozprávajte sa o maľovaných vajíčkach: aké sú, aké videli, komu by vajíčko darovali ap.

Maľované taniere

Pomôcky: papierové taniere na jednorazové použitie menších rozmerov, hrubé farebné fixky, vystrihnuté rozprávkové postavičky z časopisov a letákov, tyčinkové lepidlá.

Metodický postup: Na detský stolík rozprestrite gumový obrus. Do stredu stolíka dajte pomôcky a pred každé dieťa položte jeden tanier. Predstavte deťom materiál a vysvetlite im, čo budú robiť. Pomáhajte im s lepením obrázkov, ktoré si vyberú. Dokresľovanie zverte tvorivosti detí.

Obmena: Deti môžu zdobiť taniere iba lepením obrázkov kvetov, ktoré vystrihnite z reklamných letákov záhradníctiev.

Obrázok

(Milena Lipnická)

*Čiary sem a čiary tam,
koľko ich je, nerátam.
Na obrázku budú spolu.
Čo ukážu, žeby sovu?*

*Panáčika, zvieratko,
nakreslím si zakrátko.
Ešte jedna čiara sem,
kreslím všetko, ako viem.*

ZDRAVIE A POHYB

„Dieťa sa rozvíja bohatou škálou činností, ktorými získava pohybovú skúsenosť, učí sa pritom koordinovať živelný pohyb“ (Miňová, 2017, s. 5). Pohybový rozvoj dvojročného dieťaťa v materskej škole by sa mal prelínať všetkými formami činností počas dňa. Pohybové hry a činnosti majú byť prostriedkom dosahovania štandardov všetkých vzdelávacích oblastí. Pohybový vývin dieťaťa je individuálny, preto je dôležité zohľadňovať ho v hravých výchovno-vzdelávacích činnostiach.

Základným postupom nácviku nových pohybov u detí je (Miňová, 2017):

- *hovorenie postupu vykonávania pohybov* (čo budeme robiť),
- *ukazovanie pohybov pred deťmi* (ako sa to robí),
- *vykonávanie pohybov súčasne s deťmi* (spolu to zvládneme).

Opačnou pedagogickou stratégiou je *motivovanie a vedenie detí v pohybových činnostiach riekankami, rýmovačkami, povedačkami a piesňami spojenými s pohybmi*. Deťom sa postup jednoduchých pohybov vopred nevysvetľuje, ale počíta sa s tým, že na základe zvedavosti, záujmu a vnímania sa zapoja do činnosti z vlastnej vôle, spontánne sa pridajú. Ak nie, treba to rešpektovať. Hlavne nové pohybové činnosti niektoré deti potrebujú najskôr pozorovať. Keď sa rozhodnú, zapoja sa, hoci len do niektorých činností tak, ako to zvládnu.

Pohybové hry a činnosti dvojročných detí majú pozostávať z prirodzených pohybov tela (chôdza, beh, znožné poskakovanie, plazenie a lezenie). Deti sa spontánne pohybujú prevažnú časť dňa. Pedagogicky organizované pohybové hry a činnosti by mali *učiť deti účelne koordinovať pohyby*.

Pohyby je dôležité strieďať a pohybové hry a činnosti realizovať krátkodobo.

Pri učení pohybových činností (výbere, tvorbe, realizácii) je vhodné rešpektovať *zásady*:

- *primeranosť* schopnostiam dvojročných detí, aby ich zvládli a boli v nich úspešné;
- *motivácia* riekankami, rýmovačkami, pesničkami alebo jednoduchými príbehmi;
- *improvizácia* pri pohybovaní sa na hudbu, piesne, rytmus – tanečné vyjadrovanie sa;
- *autentickosť* pohybového vyjadrovania sa improvizovanými a spontánnymi pohybmi;
- *hravosť*, ktorá motivuje deti k aktivite a robí činnosť pre deti zmysluplnou a zábavnou;
- *pestrosť* pohybových činností, aby deti vykonávali často a krátkodobo rôzne činnosti;
- *relaxácia* na uvoľnenie svalov a eliminovanie podnetov po pohybovej záťaži.

Pri pohybových hrách a činnostiach nemôžu chýbať *pomôcky*, ktoré sú bežné, mäkké a väčšie, aby zaistili *bezpečnosť* a ochranu zdravia detí. Tento cieľ je prvoradý, aj preto pohybové hry a činnosti nemôžu ísť náročnosťou nad rámec vývinových možností a schopností každého dieťaťa. To má zabezpečiť aj *úprava prostredia*, v ktorom sa deti pohybujú.

Bezpečnosť a ochrana zdravia detí do troch rokov má byť zaistená aj rešpektovaním pravidiel:

- *dieťa nemôže skákať z prekážky vyššej, ako je jeho výška od pása po zem;*
- *dieťa nemôže vykonávať pohyby dole hlavou a nesmie visieť na rukách;*
- *zmeniť lezenie po kolenách na lezenie po štyroch v podpore drepmo* (Korvínová, 2018).

Deti často skúšajú rôzne pohyby (aj nebezpečné) a zisťujú, čo sa dá, čo sa môže či nemôže. Pri pohybových hrách a činnostiach si deti majú postupne privykať na *pravidlá „dávania si pozor na seba aj iné deti“*. Majú ich poznávať priamo v činnosti a v rozhovoroch o logických dôsledkoch toho, čo sa môže stať, ak urobia to či ono. Napríklad, keď pri behu narazia do kamaráta, keď skočia, odkiaľ nemajú, keď hodia niečo, čo môže inému ublížiť a mnoho iných prípadov. Ak spontánnosť pohybovania sa detí prekročí hranice bezpečnosti v menej vážnych situáciách, stačí preorientovať pozornosť detí na zmysluplné činnosti, napr. zaujať ich riekankou, rýmovačkou alebo pesničkou. Najlepšie, keď sa určité z nich používajú ako signály k zmene správania v tých istých situáciách, napr.: *Ruky hore a k sebe dám, poskočím a zatlieskam*.

Bezpečné prostredie, dávanie pozor na deti v primeraných, dieťa rozvíjajúcich hravých činnostiach, sú záruky pohybovej realizácie detí, ktorá podporuje ich zdravie.

Námety na hravé výchovno-vzdelávacie činnosti – Zdravie a pohyb

Autorkou rýmovačiek spojených s pohybmi je Milena Lipnická (2024).

Zvieratká na poli a hravý psík

Metodický postup: Hovorte rýmovačku, ukazujte pohyby a povzbudzujte deti k napodobňovaniu.

Chôdza v jednom smere: *Za sliepočkou s kohútikom kráčajú **kuriatka** s krikom.*

Stoj na mieste a dotýkanie sa ukazovákom dlane: *Pípípípi pípípi, malé zrnká sme našli.*

Mierny beh v jednom smere: ***Káčatká** zas kačka volá, bežkajme spolu do poľa.*

Stoj na mieste a kývanie rukami: *Kač, kač, kač, kač, kač, kač, kač. Krídelká sú malé, však?*

Chôdza s dvíhaním kolien v jednom smere: *Na poli si **bociany** chutné jedlo hľadali.*

Stoj na mieste a pohyby rukami v predpažení: *Bocian zobák otvára a zatvára,*

a takto sa prihovára: klop, klop, klop, klopi klop, klopi klop.

Mierny beh v jednom smere s kývaním rukami: *Na klopanie bociana zobudila sa **vrana**.*

Stoj na mieste a tieskanie: *krá, krá, krá, krá, kto ma budí z môjho sna?*

Mierny beh v jednom smere: *Na pole pribehol **psík** a nezostal veru nik.*

Bocian s vranou odleteli, kačka a káčatká utekali. A psík havkal hav, hav, hav, ja by som za vami hral.

Motýľ a zvieratká na lúke

Drep s pomalým vstávaním: *Krásny motýľ zavčas rána, z postieľočky, kvietku vstáva.*

Stoj s úklonmi hlavy s rukami na brade: *Aké krásne ráno je, krúživý pohyb pažami: slniečko ma zohreje.*

Mierny beh v jednom smere s mávaním rukami: *Na lúke si polietam, sladký nektár pohľadám.*

Drep: *Sadnem si na kvietok malý, napijem sa sladkej šťavy.*

Mierny beh v jednom smere s mávaním rukami: *Trochu si zas polietam, kamarátov postretám.*

Stoj s točením sa na mieste: *Spolu sa budeme hrať, lietať, krúžiť, tancovať.*

Mierny beh v jednom smere s mávaním rukami: *Na lúke je dobrá zábava, mnoho zvieratiek sa stretáva.*

Stoj s napodobňovaním zvukov: *Počuť tam včeličky z-----, čmeliaky ž----- aj kozičky.*

Mé, mé, mé, mé, my tu radi budeme.

Znožmé poskakovanie: *Skáče tam aj koník lúčny,*

Chodenie s predĺženými krokmi: *vykračuje svrček zvučný. Cvrli, cvrli, cvrliká, krásna je to muzika.*

Stoj s pomalým drepom: *A večer zas motýlik, zopakuje spavý zvyk.*

Drep a ruky na bradu: *V kvietočku čo cilinká, dozajtra sa vyspinká.*

Ako kačka chcela chytiť rybký

Chôdza v jednom smere s ukazovaním plávania rukami: *Pláva kačka na jazere, vo vode si šaty perie.*

Chôdza v jednom smere s ukazovaním chytania: *Rybky sem a rybky tam, ja vás všetky pochyťám.*

Znožné poskakovanie: *Rybky? Neplánujú, že sa skryjú, vyskakujú nad hladinu.*

Mierny beh v jednom smere s mávaním rukami:

Kačka zbystrí zrak, postaví sa tak, že zamáva krídlami a letí za rybkami.

Ľah na brucho, vzoprieť si bradu rukami na lakťoch a kopať nohami: *Ale rybky vrtké, skryli sa jej v hĺbke.*

Mierny beh v jednom smere s napodobňovaním plávania rukami:

Rýchlo, rýchlo plávali, kým sa dna dotýkali.

Sed kľačmo s úklonmi hlavy: *Kačka sadla na hladinu, vyzerala rybku inú.*

Stoj a otáčanie sa na mieste: *Rybky sa však báli azda, hladina zostala prázdna.*

Mierny beh v jednom smere s mávaním rukami: *Kačka preto neváhala a inde sa pobrala.*

Preletela nad potokom, tam je rybiek neúrekom. Sed kľačmo.

Ako ježko hľadal jedlo

Mierny beh v jednom smere: *Ježko hnedý pichľavý, bežká rovno do trávy.*

Stoj na mieste, rukami si chytiť hlavu: *Keď tam vošiel, mal tušenie, nájdem niečo na jedenie.*

Stoj a otáčanie sa na mieste: *Obzerá sa ježko vzduchom a čo vidí pod lopúchom?*

Ľah na brucho s pokusmi o plazenie: *Plazí sa tam obrovská dlhá štíhla dáždovka.*

Sed kľačmo, otáčanie hlavou do strán: *Pomyslí si ježko vskutku, asi zjedla dlhú šnúрку.*

Stoj a úklony hlavou s rukami na brade: *Zo šnúrky ma môže zrána bolieť moja malá hlava.*

Mierny beh v jednom smere: *Pobežím ja radšej ďalej, lepšiu dobrotu si nájdem.*

Stoj a drep: *Zastal ježko pri zvončeku, aha, slimáčik v domčeku.*

Stoj a otáčanie sa na mieste: *Obzerá ho dookola, že by ešte nebol doma?*

Sed s prekříženými nohami: *Počkám, kým sa domov vráti a budeme kamaráti.*

Poskoky znožmo: *Ježko ale zabudol, že slimák si nosí dom.*

Drep a predklon hlavy: *A slimáčik doma bol, bál sa, aby ho ježko nezjedol.*

Mierny beh v jednom smere: *Nechcel ježko dlhšie čakať, opäť bežkal jedlo hľadať.*

Ako medvedík hľadal medík

Sed skrížmo so striedavým vzpažovaním: *Zobudil sa medvedík a dostal chuť na medík.*

Sed skrížmo, ruky na kolenách, otáčanie hlavy: *Zjedol by ho veru rád, len ho musí pohľadať.*

Kráčanie na mieste: *Postavil sa v brlôžku a stupil si na nôžku. Čo sa macko diví, veď má nohy štyri.*

Chôdza v jednom smere kruhu: *Začal kráčať do lesa, hľadal včielky, kde bzučia.*

Chôdza v podrepe: *Všade boli husté stromy, pokrčený trochu chodil.*

Lezenie v podpore na rukách: *Liezol macko neúnavne, dúfal, že včelí úl nájde.*

Drep: *Napokon sa dočkal zvuku, to počul len veľkú muchu. Z-----*

Stoj a otáčanie sa na mieste: *Kde ste včielky a váš med, cítim v ústach veľký smäd.*

Mierny beh v jednom smere: *Aj hlad macka veľmi trápi, beží rovno po úvrati.*

Lezenie v podpore na rukách: *Spotený je hádam celý, keď tu zbadá lesné včely.*

Stoj a drep: *Včely majú med, vezmem si ho hneď.*

Stoj a predklon: *Vopchal noštek medzi včely, poštipali mu ho celý.*

Mierny beh v jednom smere: *Od bolesti skríkol jáááj, domov radšej utekám!*

Stoj a na nose ruky : *Noštek je mu ako v ohni, je to pocit veru hrozný.*

Stoj a krúživé pohyby pažami : *Opuchol mu poriadne, myslel, že to nezvládne.*

Stoj a pohyby rúk – umývanie nosa: *Pomohla mu voda studená, v lesnom potoku bola chladená.*

Mierny beh v jednom smere: *Nájde spôsob stravy iný, pôjde radšej na maliny.*

Ľah: *A potom si zas ľahne a vyspí sa poriadne.*

Na medveďa (Berdychová, 1982)

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Potom s deťmi kráčajte jedným smerom a hovorte riekanku:

*Chodí, chodí, veľký medveď, huňatý,
ukáž, ukáž, čo dokážeš, ty medvedík chlpatý.*

Potom ukazujte jednoduché pohyby a povzbudzujte deti k ich napodobňovaniu, napr. pohyby rúk, hlavy, „*ťarbavá chôdza*“, dvíhanie nôh s pokrčenými kolenami v stojí na mieste a iné.

Šijeme vrecia, šijeme

Metodický postup: Spievajte pieseň a pritom vedte rad detí chôdzou rôznymi smermi v priestore.

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

Musical score for the song "Šijeme vrecia, šijeme" in 2/4 time. The score is written for piano and includes lyrics in Slovak. The first system (measures 1-8) has chords C, C, F, C, C, G, C, C, C, F, C, C, G, C. The second system (measures 9-16) has chords C, C, G, C, F, C, C, G, C, F, C, Am, G, C. The lyrics are: Ši - je-me vre - cia, ši - je - me. Kde-že ich pre - dá - vať pôj - de - me. Zmes - ta do mes - ta, ďa - le - ká ces - ta, pre - dá - vať ich pôj - de - me.

Kráčame cestou, kráčame. Do mesta predávať ideme.
[:Z mesta do mesta, ďaleká cesta, predávať ich ideme.:]

Dnes je veľká paráda

Text: Kliment Ondrejka; podľa Ďuričková (1984). Klavírna úprava: Kristína Šebianová

Musical score for the song "Dnes je veľká paráda" in 2/4 time. The score is written for piano and includes lyrics in Slovak. The first system (measures 1-6) has chords C, C, F, C, G, C, Am, Hdim, C. The second system (measures 7-10) has chords C, G, C, G, C, G, C, Hdim. The third system (measures 11-16) has chords C, C, F, C, G, C, Am, G, C. The lyrics are: Dnes je veľ - ká pa - rá - da, my sa hrá-me na ha - da. Hus - tým le - som pre - lie - za - me, ces - tu chvos - tom za - me - tá - me. Dnes je veľ - ká pa - rá - da, my sa hrá-me na ha - da.

Ide, ide vláčik

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

C C F C Am Hdim G C C C F C Am Hdim G C

I - de, i - de vlá - čik, i - de, i - de vlak. A vy mi - lé de - ti, pod - te na - sa - dať.

9 Am G C F C G C F C C F C Am Dm G C

Pôj - de - me my do Pop - ra - du, kú - pi - me si čo - ko - lá - du. I - de, i - de vlá - čik, i - de, i - de vlak.

Ide, ide vláčik, ide, ide vlak.
 A vy milé deti podťte nasadať.
 Pôjdeme my do Žiliny,
 tešíme sa na maliny.
 Ide, ide vláčik, ide, ide vlak.

Ide, ide vláčik, ide, ide vlak.
 A vy milé deti podťte nasadať.
 Pôjdeme my do Nitry,
 budeme tam raz - dva - tri.
 Ide, ide vláčik, ide, ide vlak.

Zahrajme sa

Metodický postup: Hovorte rýmovačky, ukazujte deťom improvizované pohyby podľa ich obsahu a povzbudzte ich tak k napodobňovaniu.

Tanček (slovenská ľudová hra)

Dupkajú nožičky,
 veselo dupkajú
 a milé ručičky
 nožičkám ťapkajú.

Ťapkajte, ťapkajte
 ručičky, dlaničky,
 veselo dupkajte
 pätičky, nožičky.

Zajačik ušiačik (upravená ruská ľudová hra)

Zajačik **zadupkaj**, ušiačik **zadupkaj**,
 (:Hopi, cupi **zadupkaj**. Hopi, cupi **zadupkaj**.)

Zajačik **utekaj**, ušiačik **utekaj** ..... (: ..... :)
 Zajačik **zastav sa**, ušiačik **zastav sa** ..... (: ..... :)
 Zajačik **poskoč si**, ušiačik **poskoč si** ..... (: ..... :)
 Zajačik **čupni si**, ušiačik **čupni si** ..... (: ..... :)
 Zajačik **otoč sa**, ušiačik **otoč sa** ..... (: ..... :)
 Zajačik **zadupkaj**, ušiačik **zadupkaj** ..... (: ..... :)

Ja som žabka

Metodický postup: Spievajte pieseň, ukazujte deťom improvizované tanečné kroky s pohybmi rúk a povzbudzujte ich k napodobňovaniu.

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

The image shows a musical score for the song "Ja som žabka" in 3/4 time. It consists of three systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are written below the vocal line.

System 1: Chords: C, C, C, Am, C[♯], Dm, G, G. Lyrics: Ja som žab-ka, ty si žab-ka, my ne-má-me nič ta - ké - ho. Jed-na lab-ka, dru-há lab-ka,

System 2: Chords: Dm, G, C, C, C, C, Am. Lyrics: kri-del-ka žiad - ne - ho. Ú - va - kva - kva, ú - va - kva - kva, my ne-má-me nič ta -

System 3: Chords: C[♯], Dm, G, G, Dm, G, C. Lyrics: ké - ho, jed - na lab - ka, dru - há lab - ka, kri - del - ka žiad - ne - ho.

Štyri kroky dopredu

Klavírna úprava: Kristína Šebianová

The musical score is written in 4/4 time and consists of three systems of music. Each system has a treble and bass clef staff. The lyrics are written below the treble staff. Chords are indicated above the treble staff.

System 1: Chords F, F, B, C, F, F, F. Lyrics: 1. Šty - ri kro - ky do - pre - du, šty - ri kro - ky do - za - du, šty - ri kro ky do - pre - du,

System 2: Chords B, C, F, F, Gm. Lyrics: šty - ri kro - ky do - za - du. Po - zriem sem, po - zriem tam,

System 3: Chords C, F, F, B, C, F. Lyrics: ja sa zto - ho vy - mo - tám, po - zriem sem, po - zriem tam, ja sa zto - ho vy - mo - tám.

1. [: Štyri kroky dopredu,
štyri kroky dozadu. :]
[: Pozriem sem, pozriem tam,
ja sa z toho vymotám. :]
2. [: Na tri kroky dopredu,
na tri kroky dozadu. :]
[: Krok - sun sem, krok - sun tam,
ja sa z toho vymotám. :]
3. [: Na dva kroky dopredu,
na dva kroky dozadu. :]
[: Skočím sem, skočím tam,
ja sa z toho vymotám. :]
4. [: Na jeden krok dopredu,
na jeden krok dozadu. :]
[: Dupnem sem, dupnem tam,
ja sa z toho vymotám. :]

Húsenička

Metodický postup: Hovorte riekanku a povzbudzujte deti k napodobňovaniu plazenia po bruchu s pomocou ťahania sa na rukách.

Húsenice (Jozef Pavlovič a Daniela Krajčová, 2003)

Húsenička lezie z kríčka,
lezie ako harmonička.
Takto chodí od malička
každá jedna húsenička.

Na koníka

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Potom sa s deťmi pohybujte miernymi poskokmi jedným smerom a hovorte riekanku. Keď zaznie *příř*, zastavte sa. A potom hru zopakujte.

Koník (Krista Bendová)

Mám koníka bieleho,
posadím sa na neho:
– Hijó, cválaj, koník môj,
a keď poviem: *příř!* – tak stoj!

Vrabček skáče

Metodický postup: V priestore rozložte papierové servítky. Deti zorganizujte tak, aby sa každé postavilo k jednej servítky. Potom hovorte rýmovačku a ukazujte deťom skok znožný na servítku a skok znožný mimo servítky. Deti sa iste rady pridajú a skúsia si znožné skoky.

Vrabček a mláčka (Milena Lipnická)

Skočil vrabček do vodičky,
zima mu je na nožičky.
Už má vrabček zhon,
skočil z mláčky von.

Chytanie lopty

Pomôcky: väčšia lopta, šikmá plocha.

Metodický postup: Posadte v priestore šikmú plochu tak, aby na jej vrchol dočiahli položiť loptu aj deti. Ukážte a povedzte deťom, ako majú loptu položiť na šikmú plochu a ako ju môžu na jej konci chytiť. Potom si deti môžu činnosť skúšať pod vašim vedením, jedno ju púšťa a druhé chytá.

Guľa letí

Pomôcky: nádoba s guľami z odpadového papiera, veľký kôš.

Metodický postup: Postavte k deťom nádobu s guľami z odpadového papiera.

Pred deti postavte veľký kôš tak, aby boli čo najviac úspešné pri hádzaní papierových guľ do koša. Vezmite guľu a ukážte im, ako ju môžu hodiť do koša.

Pritom hovorte povedačku: *Pozrite deti, ako guľa letí.*

Ak sa deti budú pliesť do dráhy hádzania, môže povedať: *Pozor deti, guľa letí!*

Pomáhajte im pri organizovaní hádzania, ale nevyžadujte presné pravidlá, nech si každé dieťa zvolí, odkiaľ chce hádzať. Môžu hádzať aj viaceré deti naraz a môžu mať aj viac pokusov.

Schovaná lopta

Pomôcky: väčšia lopta.

Metodický postup: Lopu, s ktorou sa deti často hrajú, schovajte v priestore, kde sa momentálne nachádzajú. Schovajte ju tak, aby ju nenašli hneď, ale aby ju nehľadali dlho.

Rýmovačkou ich povzbudzujte k chodeniu v priestore a k hľadaniu lopty:

Kde si lopta schovaná? Nájdeme ťa, bude s tebou zábava!

Lopta skáče

Pomôcky: lopty.

Metodický postup: Rozdajte deťom lopty, ktoré sú pružné, odrazia sa od zeme a deti ich môžu skúšať chytať. Motivujte ich k hrám básničkou.

Lopta (Ján Čápka)

Pestrá lopta, to je krása!

Vyskakuje, kotúľa sa!

Udieraj ju a či silne kop,

nezaplače, letí, skáče,

hopi, hopi, hop.

Lietajúce balóny

Pomôcky: nafúkané balóny alebo mikroténové sáčky.

Metodický postup: Postavte sa s deťmi voľne v priestore. Každému dieťaťu dajte jeden nafúkaný balón. Vyhadzujte a chytajte pred deťmi svoj balón a hovorte pritom povedačku:

Balón letí, chytajte ho deti. Deti sa iste budú radi hrať, napodobňovať vyhadzovanie a chytanie.

Hladné myšky

Pomôcky: veľká škatuľa alebo skladací tunel z látky.

Metodický postup: Do stredu priestoru postavte otvorenú veľkú škatuľu, aby ju deti prešli prikrčením sa. Deti motivujte, aby chodili za sebou cez škatuľu rýmovačkou o hladných myškách (Milena Lipnická):

Idú myšky do tunela,
že je tam vraj jedla veľa.

Hladné sme, je hodín šesť,
chceli by sme niečo zjesť.

Chodia myšky dnu a von,
hladné budú napokon.

Tunel nie je na potravu,
slúži hlavne na dopravu.

Obmena: Namiesto škatule možno použiť aj skladací tunel z látky.

Kačičky

Metodický postup: Postavte sa s deťmi do kruhu. Hovorte básničku a ukazujte pohyby. Povzbudte deti, aby pohyby napodobňovali.

Kačička (Ján Čápka)

Slnko je už na obzore, (vzpažiť)
kačka behá v našom dvore. (mierny beh v kruhu)
Všeličo ju láka,
najmä každá mláka. (znožné poskoky)

Keď ju to už nebaví, (kráčanie)
potom krokom ťarbavým
až k rybníku ťapká, (dupkanie)
tam, kde kváka žabka.

Cez prekážky

Pomôcky: papierové vreckovky, utierky, roľky toaletného papiera, poskladaná šatka, zrolovaný uterák, plyšová hračka a iné bezpečné veci.

Metodický postup: Položte do radu na podlahu malé mäkké veci. Pomenujte ich. Deťom ukážte, ako môžu veci prekračovať alebo obiehať v rôznych smeroch. Motivujte ich chválením, že sú šikovné a tiež komentujte, čo práve robia (Lipnická, 2021).

Prevalujeme sa

Pomôcky: koberec, detská deka alebo pás širšej látky.

Metodický postup: Nechajte dieťa ľahnúť si na bruško na mäkkú dlhšiu podložku, napr. koberec. Ruky a nohy si vystrie. Potom ho pomaly posúvajte, aby sa točilo okolo vlastnej osi – prevalovalo sa pri namotávaní sa do deky/látky aj pri rozmotávaní sa (Lipnická, 2021).

Krútime sa

Metodický postup: Ukazujte deťom otáčanie sa na mieste s upaženými rukami a pritom hovorte básničku. Počas básne meňte smery točenia, aby deti udržali rovnováhu a nespadli.

Zakrútime sa (Marta Benčaťová)

Zakrúťte sa, deti,
nech celý svet letí.
Letí, letí ako vták,
letí, letí ako vlak,
letí, letí, zem
nepadneme, viem.

Auto

Metodický postup: Hovorte básničku a kráčajte s deťmi v kruhu jedným smerom s dvíhaním kolien. Pri ďalšom hovorení básne zmeňte smer chôdze v kruhu.

Autíčko (Krista Bendová)

Tamto vidím zákrutu.
Zatrúb, auto: tututú!
A keď prídeš po zákrutu,
Zatrúb ešte: tutú, tutú.

Zopakujte s deťmi zvuk auta: *tututú tutú, tutú.*

Rak

Metodický postup: Hovorte riekanku a pomaly kráčajte dozadu. Povzbudte deti, aby skúsili chodiť ako rak. *Skúsime si tak, ako chodí rak!*

Riekanka (Marta Benčaťová)

Vysmieva sa straka
z kamaráta raka:
– Nešíkavný si ty rak,
stále chodíš naopak.

Kačky

Metodický postup: Hovorte básničku a pohybmi vyjadrujte jej obsah. Deti sa rady pridajú.

Na dvore (Marta Benčaťová)

Na dvore sa kačky (stoj na mieste)
naľakali mačky, (tlesknúť rukami)
utekali plačky (mierny beh jedným smerom)
do najbližšej mláčky. (tlesknúť rukami a zastaviť sa)

Slimák

Metodický postup: Hovorte riekanku a kráčajte s deťmi v kruhu, držiac sa za ruky.

Na slová „ukryje sa v ňom“ deti urobia drep.

Autorka riekanky ja Vilma Šimková (podľa Kopinová a kol., 2004).

Lezie slimák po chodníku, (chôdza v kruhu jedným smerom)
na chrbte má dom,
nebojí sa dažďa, búrky,
ukryje sa v ňom. (drep)

Pavúky

Metodický postup: Deťom povedzte, že budete chodiť v kruhu na slová básne o pavúkoch. S deťmi sa držte za ruky. Môžete deťom ukázať aj vyššie dvíhanie kolien, potom urobte drep.

Pavúky (Marta Benčaťová)

Pavúčia mať svoje deti (chôdza v kruhu jedným smerom)
učí chodiť v jemnej sieti.
Učennivé pavúčiatká
chodia pekne ako matka. (nakoniec drep)

Vtáčiky

Metodický postup: Deťom povedzte, že budete chodiť v kruhu na slová básne o vtáčikoch. Hovorte rýmovačku a pritom ukazujte chôdzu v kruhu s rukami v upažení a striedavými úklonmi doprava a doľava.

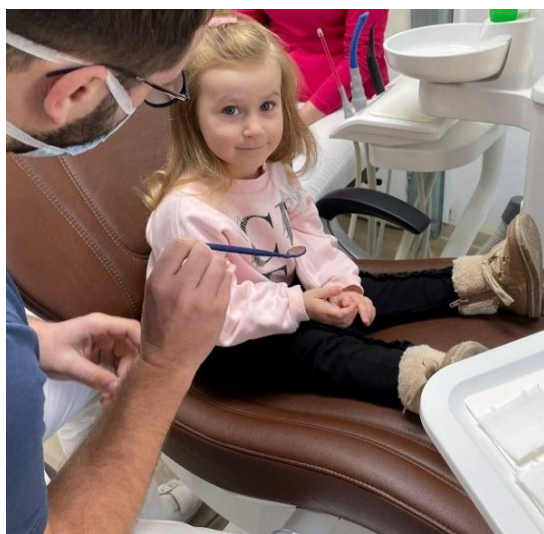
Vtáčiky (Milena Lipnická)

Krídolkami mávajú a hľadajú potravu.
Pierka na ich krídlach vejú, nie je ľahké nájsť večeru.
Letia, letia v šírom svete, občas mušku zjedia, viete?
Hore, dolu lietajú, čo si nájdú, spapajú.

Ľahká vec

Pomôcky: ľahká šatka, šál, stuha alebo pás krepového papiera.

Metodický postup: S ľahkou vecou sa pohybujte v priestore tak, aby za ňou mohli deti pobehovať a chytať ju. *Stuha letí, chytajte ju deti.* Po pár neúspešných pokusoch umožnite, aby boli deti úspešné a vec chytili. Hru opakujte, pokiaľ deti baví (Lipnická, 2021).

Zdravé zúbky

(Milena Lipnická)

Zúbky malé,
ujo zubár popozera,
či sú zdravé.

Zdravé zúbky pochváli,
pokazené opraví.

A niekedy ešte povie:
ak chceš zdravé zúbky mať,
musíš si ich umývať.

POUŽITÉ ZDROJE

1. Bedrychová, J. (1982). *Cvičte s deťmi. Tělesná výchova nejmladších dětí s rodiči i bez rodičů*. Olympia.
2. Bendová, K. (1978). *Čačky hračky*. Mladé letá.
3. Bendová, K. a Bajusová, O. (2017). *Čačky hračky*. Buvik.
4. Benčaťová, M. (2000). *Zakukala kukulienka. Výber z publikovanej tvorby venovanej deťom*. Trian.
5. Burkovičová, R. (2023). Dvouleté dítě v české mateřské škole. In Lipnická, M. (eds.) *Podmienky výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materských školách*. Belianum.
6. Borbélyová, D. a Kyselová, M. (2014). *Komunikácia v štátnom jazyku v materských školách s vyučovacím jazykom maďarským*. Metodicko-pedagogické centrum. https://archiv.mpc-educ.sk/sites/default/files/projekty/vystup/borbelyova_kyselova_0.pdf
7. Čápka, J. (2013). *Štebotanie*. Daxe, spol. s. r. o.
8. Čápka, J. (2015). *Deravá hlava*. Daxe, spol. s. r. o.
9. Ďuričková, M. (1984). *Veršíky a rozprávky pre najmenších od súčasných slovenských autorov*. Mladé letá.
10. Fodorová, K. (2023). Vzdelávaní dvouletých dětí jako klíčový aspekt socio-emocionálního vývoje. In Lipnická, M. (eds.) *Podmienky výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materských školách*. Belianum.
11. Hevier, D. (1989). *Básnička ti pomôže*. Mladé letá.
12. Kopinová, Ľ., Lysáková, M., Podhorná, A. a Filáková, O. (2004). *Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku. 1. časť*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
13. Korvínová, K. (2018). Manipulácia a pohybová výchova detí. In Kostrub, D. a kol. *Vychovávanie a starostlivosť o deti do troch rokov veku. Tvorba výchovného programu*. Univerzita Komenského v Bratislave.
14. Lechta, V. a kol. (1990). *Logopedické repetitórium*. SPN.
15. Lipnická, M. (2021). *Hry s malými detičkami a bežnými vecičkami*. Vydavateľstvo Písmenkové školičky pre malé detičky.
16. Lipnická, M. a Šebianová, K. (2022). *Jazykové hry pre deti predškolského veku so slovami, vetami, textami, hádankami, riekankami, básničkami a pesničkami, riekankami, básničkami a pesničkami*. Vydavateľstvo Písmenkové školičky pre malé detičky.
17. Lipnická, M. (2021). *Metodické námety na rozvíjanie reči detí v predškolskom veku*. Vydavateľstvo Písmenkové školičky pre malé detičky.
18. Lipnická, M. (2024). *Rýmovačky pre detičky na hádanie, počúvanie, hovorenie*. Vydavateľstvo Písmenkové školičky pre malé detičky.
19. Lynch Z. a Švidraň Basarabová, B. (2023). Výsledky pozorovania 2-ročných detí v materských školách. In Lipnická, M. (Eds.) *Podmienky výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materskej škole*. Belianum. 61-68.
20. Lynch, Z. a Vargová, M. (2020). *Materská škola – dieťa, hra, učenie*. Belianum.
21. Lysáková, M., Kopinová Ľ. a Podhorná A. (1989). *Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
22. Pavlovič J. a Krajčová, D. (2003). *Riekankovo (riekanky na celý rok)*. Vydavateľstvo Matice slovenskej.
23. Miňová, M. (2017). *Pohybový program pre deti materských škôl*. Rokus.
24. Montgomeryová, H. (2020). *Ako prežiť škôlku*. Ikar.
25. Opravilová, E. a Gebhartová, V. (1998). *Zima v mateřské škole*. Portál.
26. Rusnáčková, M. (Eds.). (1981). *Naším deťom*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
27. Stralcszynska, Loudová, B. (2016). *Právo na šanci. Předškolní výchova v Německu*. Pedagogická Fakulta, Univerzita Karlova.

28. Stralcszynska, Loudová, B. a Koželuhová, E., Eds. (2022). *Projektové a činnostní učení v předškolním vzdělávání. Metodika pro učitele*. Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o.
29. Loudová Stralcszynská, B., Koželuhová, E., Vargová, M., Uhrinová, M., Huřová, Z. a Benyak, J. (2022). Dítě v procesu vzdělávání. In *Projektové a činnostní učení v předškolním vzdělávání. Metodika pro učitele*. Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o. (s. 11-21).
30. Koželuhová, E., Loudová Stralcszynská, B., Vargová, M., Uhrinová, M. a Benyak, J. (2022). *Projektové učení v předškolním vzdělávání*. In *Projektové a činnostní učení v předškolním vzdělávání. Metodika pro učitele*. Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o. (s. 22-40).
31. Koželuhová, E. a Loudová Stralcszynská, B. (2022). Činnostní učení a projektové vzdělávání – srovnání přístupů. In *Projektové a činnostní učení v předškolním vzdělávání. Metodika pro učitele*. Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o. (s. 91-92).
32. Pondelíková, R. (2022). *Výtvarné činnosti s dětmi do troch rokov veku*. Raabe. (s. 14-22).
33. Sobinkovičová, E. (2021). *Rozvíjajúce hrové činnosti pre deti v kolektíve vhodnej pre materské školy, jasle a detské centrá, ktoré navštevujú deti vo veku 2-3 rokov*. Vnímavé deti.sk.
34. Splavcová, H. a Kropáčková, J. (2016). *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Portál.
35. Škodová, E. (2007). Opožděný vývoj řeči. In ŠKODOVÁ, E., JEDLIČKA, I. a kol. *Klinická logopedie*. Portál. (s. 95 – 109).
36. Šmelová, E. (2014). *Bezvýhradná akceptace ve výchově dítěte*. Univerzita Palackého v Olomouci.
37. Thiele, V., Anđel, J. a Pospíšil, A. (1969). *Na tom našom dvore*. Mladé letá.
38. Tomkuliaková, R. a Laciková, K. (2015). Impulzy waldorfskej pedagogiky v procese poznávania prírody. In *Naša škola*. (18)8. (s. 20-23).

Malé detičky

(Milena Lipnická)

Malé detičky sú ako drahé perličky.

*Sú krásne a robia radosť,
ale potrebujú starostlivosť.*

*Každé dieťaťko je vzácny unikát.
Je iné aj tým, komu a kde sa narodí, akurát.*

*Každé však potrebuje byť milované,
ochraňované a rozvíjané.*

Názov: *Hravé výchovno-vzdelávacie činnosti s 2-ročnými deťmi v materských školách*
Podnázov: *Metodický materiál*

Autorka: doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD.

Recenzenti: doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD.
PhDr. Bc. Karin Fodorová, Ph.D.

Počet strán: 62

Rok vydania: 2024

Vydanie: 1.

Formát: A 4

Vydalo: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Edícia: Pedagogická fakulta

ISBN 978-80-557-2144-6

EAN 9788055721446 /brožovaný/

ISBN 978-80-557-2145-3

EAN 9788055721453 /online/

<https://doi.org/10.24040/2024.9788055721453>

ISBN 978-80-557-2145-3

